

**Yliopisto-opinnot osaksi
kotoutumisen polkua**

JYU.INTEGRA

LOPPURAPORTTI

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

**MO
VI**

Monikielisen
akateemisen
viestinnän
keskus

Kansainväliset osaajat mielletään usein henkilöiksi, jotka eivät pysty – Suomessa, suomalaisessa yhteiskunnassa – toimimaan suomeksi. Kansainvälisistä osaajista puhuttaessa viitataan tavallisesti englanninkielisissä työyhteisöissä tai koulutusohjelmissä oleviin henkilöihin. Suomessa on kuitenkin myös korkeakoulutettuja osaajia ja korkeakoulukelpoisia tulevia osaajia, joilla on useiden kielten taito, mutta suomen ja englannin kielten taito ei riitä asiantuntijatehtävissä toimimiseen tai omalla alalla koulutautumiseen. Myös englannin kielen käyttö ja oletus sen osaamisesta sulkee ulos. Kuitenkin näiden asiantuntijoiden osaamisesta hyötyisivät työnantajat ja suomalaiset korkeakoulut ja yliopistot. Näkökulma siihen, mitä kansainvälisellä osaajalla tarkoitetaan, onkin usein varsin kapea. (INTEGRA-hankkeen suositukset 2019)

Tässä raportissa kuvataan Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama INTEGRA-hanke (1.8.2017–31.7.2019). Hanke sai rahoituksen turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien integroimiseksi (pätös 10.8.017 OKM 67/529/2017).

Hankkeen päätavoitteena oli kehittää korkeakoulutetuille ja korkeakoulukelpoisille maahanmuuttajille (kohderyhmä) yliopiston kieli- ja sisältöpintoja integroiva koulutusmalli, joka voi toimia myös omaehtoisena kotoutumiskoulutuksena, jolloin kohderyhmä voi saada työttömyysetuutta ja ryhmän taloudellinen tilanne on turvattu koulutuksen ajan.

TAVOITTEENA OLI:

1. kehittää maahanmuuttaneille korkeakoulutetuille ja korkeakoulukelpoisille yliopiston **kieli- ja sisältöpintoja integroiva koulutusmalli**, joka voi toimia myös omaehtoisena kotoutumiskoulutuksena
2. edistää ja rakentaa kohderyhmän **osallisuutta yliopistossa**.
3. kehittää **kielitietoisien opetuksen mallia**, jossa integroidaan aiempaa varhemmin suomen kielen ja oppiaineen sisältöjä keskenään sekä tuodaan oppijoiden monikielisyys laajentamaan yhteisön kielirepertuaareja
4. kehittää kohderyhmän **lisäopintojen tarpeen tunnistamista** ja ohjata henkilöt nopeasti soveltuviin koulutuksiin hyödyntäen maahanmuuttajien ohjausta ja osaamisen tunnistamisen tukea.

HANKKEEN TAUSTAKSI	4
EUROOPAN KUULUMISIA	8
TAVOITE 1	12
TAVOITE 2	28
TAVOITE 3	32
TAVOITE 4	40
HANKKEEN ARVIOINTI	46
TUTKIMUS, DISSEMINAATIO JA VERKOSTOITUMINEN	50
SUOSITUKSET	56
LÄHTEET	58

HANKKEEN TAUSTAKSI

Yliopistojen yhteiskunnallinen tehtävä?

Kansainväliset ja kansalliset tutkimukset osoittavat, että korkeakoulutetut maahanmuuttajat jäävät helposti jumiin ns. sisääntuloammatteihin (kuten siivousala, Strömmer 2016a, 2016b). Toiveena ja tavoitteena on näiden ammattien kautta päästä kiinni kieleen ja hiljalleen oman alan koulutukseen sekä työmarkkinoille, mutta käytännössä eteneminen estetään tehokkaasti, koska sisääntuloaloilla ei ole mahdollista oppia tarvittavaa kielitaitoa. Myös Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen OKM:lle tekemä selvitys (Saarinen ym. 2016) sekä Koulutuksen arviointineuvoston tuore *Taustalla on väliä* -selvitys (Airas ym. 2019) ovat osoittaneet, että yksi korkeakouluopintoihin hakeutumisen ja pääsyn suurimpia esteitä on riittämätön tai heikosti tunnistettu suomen kielen taito. Edelleen tarvitaan uusia koulutusmalleja, joiden avulla voidaan lyhentää kotoutumispolkua ja nopeuttaa omalle alalle pääsyä. Myös OECD:n selvityksessä *kiinnitetään huomiota siihen, että työllistyessään maahanmuuttajataustaiset ovat selvästi kantaväestöä useammin tehtävissä, joihin ovat ylikoulutettuja. Ero kantaväestöön on iso, myös kansainvälisessä vertailussa.* (s. 14.)

Tarpeet INTEGRA-hankkeelle kulminoituivat yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa maahan oli tullut aiempaa suurempi ryhmiä korkeakouluissa opiskelleita turvapaikanhakijoita, ja myös maassa pidempään erilaisilla perusteilla oleskelleet maahanmuuttajat saivat korkeakoulujen keskitettyjen ohjauspalveluiden kautta tarpeitaan kuuluviin. Opiskeluväyliä, jotka olisivat mahdollistaneet intensiivisen suomen kielen opiskelun, englannin kielen opintojen jatkamisen akateemisia opintoja ajatellen sekä oman alan akateemisen opintopolun jatkamisen Suomessa, ei juurikaan tarjottu korkeakoulusektorillamme, yliopistoissa ei vielä lainkaan.

Syynä tähän on ollut kotoutumiskoulutuksen kilpailuttaminen, jolloin korkeakoulut ovat olleet kokonaan kotoutumiskoulutuksen ulkopuolella (ks. myös Saarinen ym. 2016). Tämä eriarvoistaa tulijoita suhteessa paikalliseen väkeen: käytännössä kotoutumispolut osoittavat suunnan ja paikan suorittavan työn portaalla, vaikka tulijoilla olisi resursseja osallistua korkeakouluopintoihin. Kotoutumiskoulutuksen räätälöinti siten, että se vastaisi korkeakoulutetuille aloille opiskelevien kotoutujien tarpeisiin ja nopeuttaisi heidän työllistymistään, on todettu tärkeäksi esimerkiksi

Hallituksen esityksessä (HE 96/2019 vp) laiksi kotoutumisen edistämisestä lisättäisiin kotoutumisen edistämisen työelämälähtöisyyttä ja vahvana painopisteenä on osallisuuden edistäminen yhteiskunnan kaikilla aloilla. (s. 13)

seminaarissa kotimaisten kielten opetustarjonnan selvityksestä keväällä 2016 (ks. myös TEM 2016). Maahanmuuttajien korkeakoulutuksen mahdollisuudet onkin nostettu entistä näkyvämmiin esiin *Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi. Kipupisteet ja toimenpide-esitykset III* -raportissa (2019), jossa todetaan, että *Maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden korkeakoulutusmahdollisuuksien kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää tarkasteltaessa väestön koulutustasoa kokonaisuutena*, ja koulutuspolkujen nopeuttamisen sekä työllistymiseen esteinä pidetään edelleen jo aiemmin mainittua *suomen ja ruotsin kielen kurssien vähäistä tarjontaa. Erityisesti niukkuus kohdistuu vaativampiin kursseihin ja ammattisanastoon keskittyviin opetusjaksoihin.* (s.31.)

Esteiden poistamiseen voitaisiin kuitenkin korkeakoulutuksen näkökulmasta vaikuttaa koulutustarjontaa ja hallinnollisia käytänteitä kehittämällä. Korkeakoulujen arviointineuvoston raportissa (Airas ym. 2019) kuulutetaan yliopistojen tuloa hakijoita vastaan (s. 72). Puutetta on esimerkiksi sellaisista kandidaatti- tai maisteritason opinnoista, jotka mahdollistavat keskeytyneiden opintojen jatkamisen kielten (kotimaiset kielet ja englanti) opiskeluun integroiden (Käyhkö ym. 2017). Näihin kysymyksiin ja tarpeisiin vastausta etsimään syntyi INTEGRA-hanke.

Kuva: Jesse Liimatainen

EUROOPAN KUULUMISIA

Eurooppalaisista valmentavista malleista osaksi kotoutumisen polkua

Osana INTEGRA-hanketta rahoituskauden alussa selvitettiin korkea-koulutetuille ja korkeakoulukelpoisille maahanmuuttajille rakennettuja opiskelumahdollisuuksia Euroopan muissa maissa. Tavoitteena oli paikantaa ja nimetä jo olemassa olevia hyviä käytänteitä sekä toimivia malleja. Verkostoitumista eri maiden toimijoiden kanssa jatkettiin ja koulutusmallien kehittämistä seurattiin koko hankekauden ajan aktiivisesti.

Vaikka turvapaikanhakijoiden määrä Suomeen koettiin kertaluonteisesti suurena kasvuna syksyllä 2015, ovat pakolaismäärät eteläiseen Eurooppaan edelleen kasvussa. Pakolaisuus kohdistuu usein myös maihin, joissa siirtolaisuutta myös muista syistä on paljon. EU-jäsenmaiden korkeakoulusektoreilla on rakennettu toimenpiteitä vuoden 2015 pakolaiskriisin kärjistämiin tarpeisiin monin eri tavoin. Tarjolla on valmentavia opintoja korkeakoulutukseen, siltakursseja koulutusten nivelvaiheisiin, kielikoulutusta sekä virtuaaliopiskelumahdollisuuksia korkeakoulupolun jatkamiseksi ja kokonaisten tutkintojen suorittamiseksi.

Tammikuussa 2018 järjestettiin Jyväskylän yliopistossa *Erasmus+ staff week*. Viikon toisena teemana oli *Migrants and refugees in European higher education*. Tähän osuuteen osallistui 12 yliopiston eri hallinnollisissa ja opetustehtävissä toimivaa edustajaa 10 yliopistosta. Viikon aikana saatiin kattava kuva siitä, miten eri puolilla Eurooppaa yliopistot ovat osallistuneet sekä turvapaikanhakijoiden, pakolaisten että jo maassa pidempään oleskelleiden korkeakoulutettujen maahanmuuttajien tukemiseen heidän kotoutumisessaan ja akateemisella opiskelupolullaan. Koska vuosi 2015 oli vielä kovin lähellä, monissa ratkaisuisa kohderyhmänä olivat juuri pakolaiset ja turvapaikanhakijat. Omia mallejaan ja toimintatapojaan eurooppalaisista korkeakouluista esittelivät:

- Ireland's university of Sanctuary initiative, Dublin City University
- Germany's institutional approach and Orientation Year for refugees, The Carl von Ossietzky University of Oldenburg
- Support for forced migrants, Goldsmith's University of London, United Kingdom

- Programme for engineers and architects with foreign qualifications, Chalmers University of Technology, Sweden
- The natural science orientation study for refugees, University of Bielefeld, Germany
- Master Degree student Maher Abedah, Jyväskylä University of Applied Sciences

UNIMED – Mediterranean Universities Union, koordinoi Erasmus+ -rahoitteista, inHere-konsortiohanketta (2016–18), jonka eurooppata-soisia toimenpiteitä ovat olleet muun muassa Refugee Welcome Map, Good practice catalogue in welcoming refugees in higher education sekä suositukset eurooppalaisille yliopistoille pakolaisten tukitoimiksi (www.inhereproject.eu). Hanke järjesti jäsenmaiden korkeakoulujen edustajille useita tapaamisia, joissa esiteltiin myös INTEGRA-hanketta (disseminaatit Staff training -viikolla Sapienza yliopistossa Roomassa sekä inHere:n loppuseminaarissa Brysselissä).

Korkeakoulujen, koulutuksen asiantuntijaorganisaatioiden ja sidosryhmi-en verkostoitumistoimilla on tuettu pakolaisten koulutukseen pääsyä eri puolilla Eurooppaa, esimerkiksi:

- Saksassa: DAAD, Deutscher Akademischer Austauschdienst
- Ranskassa: Campus France, Migrants dans l'Enseignement Supérieur", MEnS
- Tanskassa: Student Refugees sekä
- eri maiden yhteisinä hankkeina: esim. HOPES – Higher and Further Education Opportunities and Perspectives for Syrians, REACT – Refugees and Recognition and European Qualifications Passport for Refugees.

Pohjoismaiden tilannetta kartoitettiin tarkemmin Kööpenhaminan yliopiston NordAnd 2019 -konferenssissa pidetyssä yhteispohjoismaisessa kollokiumissa, jossa esiteltiin myös INTEGRA-hanketta. Pohjoismaiden tilanne oli hyvin samankaltainen kohderyhmän osalta: ensin keskitytään kotoutumiskoulutuksessa ns. peruskielitaidon hankintaan, jonka jälkeen seuraa valmentavia opintoja, joissa keskitytään kielitaidon ja akateemisten taitojen kehittämiseen. Keskusteluissa nousikin voimakkaasti esille tarve yliopistojen aktiivisempaan rooliin kotoutumisprosessissa ja kohderyhmän nykyistä varhaisempi saattaminen akateemiseen ympäristöön ja oman

alan opintojen pariin. INTEGRA-mallin tapaisen koulutuksen kehittämistä ja jalkauttamista pidettiin tärkeänä ja tervetulleena avauksena yliopistojen roolin vahvistamisessa osana kotoutumista.

Eurooppalaisissa malleissa korostuu kaksi erilaista lähestymistapaa: orientaatiojaksojen tarjoaminen tai valmennustyyppinen koulutus, joissa lähtökohtana on jo varsin korkealla tasolla oleva kielitaito, tavallisimmin B1-taso tai korkeampi. Tämän kielitaidon päälle lähdetään rakentamaan asiantuntijan kielitaitoa, johon kuuluvat myös akateemiset taidot.

Toinen lähestymistapa on erilaisten orientaatiojaksojen tai -vuosien tarjoaminen. Näiden mallien ohjelmissa korostui usein kielitaidon, maemaattisten ja akateemisten taitojen opetus. Usein kohderyhmänä olivat korkeakoulutetut tai korkeakoulukelpoiset teknisten alojen taitajat. Useiden mallien rahoitus perustuu mahdollisuuteen hakea yliopistolta jonkinlaista koulutusstipendiiä. Stipendien määrä on tosin hyvin pieni. Ajatus kielen, oman alan opiskelun ja akateemisten taitojen yhdistämisestä jo he-ti kielenopiskelun alkuvaiheessa vaikuttaa uudelta ja uniikilta ratkaisulta.

TAVOITE 1

Maahanmuuttaneille korkeakoulutetuille ja korkeakoulukelpoisille yliopiston kieli- ja sisältöopinto- ja integroivan koulutusmallin luominen omaehtoiseksi kotoutumiskoulutukseksi

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030 haastaa yliopistot mukaan rakentamaan Suomesta osaavimman työvoiman kotimaan. Tämä tehdään kasvattamalla korkeakoulutettujen osuutta väestöstä erityisesti aloilla, joilla on koulutus- ja työelämäkysyntää, monipuolistamalla väyliä korkeakoulutukseen sekä kehittämällä jatkuvan oppimisen toimintamallia ja tarjontaa. Jatkuva oppiminen on myös osa maahanmuuttaneiden aikuisten koulutuspolkua, ja esimerkiksi kotoutumiskoulutus pitäisi nähdä osana jatkuvaa oppimista eikä omana irrallisena koulutussaarekkeenaan, jossa oppijat ovat tavallisesti omissa ryhmissään eristyksissä muista opiskelijaryhmistä ja oppilaitoksista. Korkeakouluopintoja ja -tutkintoja ennen Suomeen muuttamista opiskelleilla on osaamista, jonka tunnistaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tukee kotoutumista. Tunnistaminen ja hyödyntäminen jää kuitenkin usein vähäiseksi.

Jo Osallisena Suomessa -hankkeen tulokset korostivat, että kotoutumiskoulutusta on järjestettävä entistä joustavammin (2013–2011). Tiedettyä on, että edelleen tarvitaan mahdollisuuksia jatkaa suomen kielen opintoja pidemmälle kuin kotoutumiskoulutuksen tavoitetasolle. Moni korkeakoulutettu voisi myös saavuttaa edistyneemmän tason jo kotoutumisaikana, jos sopivaa kielikoulutusta olisi tarjolla

Jatkuvan oppimisen tulisi olla kaikkien aikuisten oikeus, ja myös kotoutumiskoulutus tulisi nähdä yhtenä jatkuvan oppimisen muotona. INTEGRA asettuu osaksi opiskelijoiden jatkuvan oppimisen kaarta. Tutkinto-opintoihin, täydennyskoulutukseen tai oman alan tehtäviin hakeutuminen edellyttää oman osaamisen paikantamista uudessa koulutus- ja työympäristössä ja yhteiskunnassa. Osaaminen täytyy tunnistaa yhteiskunnan instituutioissa, jotta haku ja pääsy mielekkäille koulutus- ja urapoluille mahdollistuu. Korkeakoulutuksen tasolla toteutettavassa kotoutumiskoulutuksessa osaaminen ja sen täydentämisen tarpeet tulevat näkyviksi, kun opinnot rakentuvat opiskelijoiden tunnistettujen resurssien ja osaamisen varaan.

INTEGRA-MALLI JA MALLIN PEDAGOGINEN TAUSTA

INTEGRA-pilottikoulutuksen keskeinen tavoite oli integroida kieli- ja sisältöopinnot toisiinsa sekä kehittää erilaisia opiskelussa ja asiantuntija-tehtävissä tarvittavia akateemisia taitoja. Koulutus järjestettiin 5.3.2018–14.12.2018, ja se kesti noin yhdeksän kuukautta. Koulutuksen laajuus oli 45 opintopistettä (op), josta

- 24 op suomen kieltä joko A- tai B-tason ryhmässä
- 6 op englannin kieltä osallistujan kielitaidon mukaan
- 5–10 op oman koulutusalan opintoja Avoimessa yliopistossa tai muita valinnaisia opintoja sekä
- 5 op henkilökohtaista ja ryhmäohjausta.

INTEGRA-opinnot rakentuivat seitsemästä jaksosta, joissa suomen ja englannin opiskelu integroitiin alusta asti tiiviisti asiantuntija-alojen opinnoissa ja työelämässä tarvittaviin taitoihin, kuten tiimityöskentely-, IT- ja tiedonhakutaitoihin. Opiskelutavoista erityisen tärkeinä nähtiin pari- ja ryhmätyöskentely, jotka edistävät vuorovaikutusta ja tukevat näin oppimista. Suomessa akateemisissa opinnoissa ja työtehtävissä toimitaan pitkälti yhdessä muiden kanssa, joten tavoitteena oli myös sosiaalistua näihin kulttuurisiin tilanteisiin ja toimintatapoihin.

Koulutuksen teoreettisena perustana oli sosiokulttuurinen ja ekologinen lähestymistapa kielenoppimiseen (esim. van Lier 2000). Sen mukaan kieli on sosiaalista ja sitä opitaan vuorovaikutuksessa koko kielellisen, sosiaalisen ja fyysisen ympäristön kanssa (tässä yliopistoympäristön). Vuorovaikutusta ja oppimista puolestaan suuntaavat ja säätelevät oppijan tarpeet, mikä konkretisoituu hyvin esim. seuraavassa opiskelijoiden blogitekstin katkelmassa.

(1) Jokaisella opiskelijalla, joka haki Integraan, oli oma henkilökohtainen tavoite, mitä hän haluaisi saada Integrasta. Yleisesti kaikki oppivat asioita, jotka liittyvät akateemiseen elämään ja yliopistoelämään.

Vaikka ympäristössä on oppimiselle monenlaisia resursseja, oppija havaitsee niistä ennen kaikkea ne, jotka kokee itselleen merkityksellisiksi. Kun havaittu otetaan käyttöön ja oppimisen avuksi, ympäristön resursseista on tullut oppimisen mahdollistavaa tukea eli affordanssia (affordance, suom. myös tarjouma).

OPISKELIJAREKRYTOINTI

Opiskelijarekrytointi toteutettiin kohdennetusti, koska kyseessä oli pilot-tihanke, eikä koulutuksen hakua erikseen mainostettu. Yhteydenottoja tuli kuitenkin myös hankkeen verkkosivujen ja mediassa olleiden juttujen myötä koko koulutuksen ajan, mikä osoittaa, että tälle maahanmuuttajaryhmälle räätälöityä koulutusta kaivataan. Vuodesta 2016 lähtien SIMHE-ohjauksessa käyneiden joukosta SIMHEN ohjaaja suositteli INTEGRA-koulutukseen hakemista noin 40 korkeakoulutetulle tai korkeakoulukelpoiselle maahanmuuttajalle. Ohjaaja oli käynyt mahdollisten hakijoiden kanssa useita ohjauskeskusteluita ja oli siten hyvin selvillä taustoista ja tarpeista.

Koulutuksen sähköinen hakulomake avattiin kolme kuukautta ennen koulutuksen alkua. Hakulomake oli suomeksi ja englanniksi, mutta laajemat aiempaan koulutukseen, työkokemukseen ja motivaatioon liittyvät kysymykset olivat myös arabiaksi ja venäjäksi. Näihin kielisiin päädyttiin ennakkotietojen perusteella siitä, mitkä ryhmät tulisivat todennäköisimmin hakemaan koulutukseen. Tarjoamalla useampien kielten käytön mahdollisuus hakuvaiheessa haluttiin varmistaa, että hakijoilla on tilaisuus kertoa omasta osaamisestaan ja tavoitteistaan ilman kieleen liittyviä vaikeuksia mahdollisimman paljon ja tarkasti. Samalla haluttiin välittää kuvaa monikielisistä käytänteistä ja monikielisyys hyödyntämisestä arjen tilanteissa.

Hakulomakkeen palautti 29 hakijaa, joista 26 valittiin haastatteluun. 30–45 minuutin mittaiset haastattelut pidettiin joulukuussa 2017, noin kuukausi hakulomakkeiden avaamisesta. Haastattelijoina olivat koulutuksen koordinaattori (suomi toisena kielenä -opettaja), SIMHEN ohjaaja ja Avoimen yliopiston opettaja, joka vastasi sisältöopinnoista ja oli myös suomi toisena kielenä -opettaja. Haastattelut olivat teemahaastatteluja, joissa syvennettiin hakemuksesta saatuja tietoja. Haastatteluteemat käsittelivät hakijan taustaa, tavoitteita ja tarpeita koulutukselle, mahdollisuuksia osallistua koulutukseen täysipäiväisesti, halukkuutta työkokeiluun

koulutuksen aikana, kotoutumisaikaa ja suunnitelmia koulutuksen jälkeen. Haastattelut olivat hyvin vapaamuotoisia, ja kielinä käytettiin hakijan toiveen mukaisesti suomea, englantia tai molempia.

Koska kyseessä oli pilottikoulutus, jonka yhtenä tavoitteena oli testata suunnitellun koulutusmallin toimivuutta eri kotoutumis- ja elämäntilanteissa olevilla, valittiin koulutukseen varsin heterogeeninen osallistujajoukko. Huomiota kiinnitettiin kielitaidon tasoon ja tarpeisiin, koulutussuunnitelmiin, perhetilanteeseen, ikään sekä sukupuoleen, jotta valittu opiskelijaryhmä edustaisi mahdollisimman kattavasti erilaisia maahanmuuttajia ja toisi esille eri ryhmien tarpeita.

OSALLISTUJAT

Koulutukseen valittiin 23 opiskelijaa, joista 12 oli naisia ja 11 miehiä. Koulutuspaikan vastaanotti 21 opiskelijaa: kuusi kasvatustieteellistä alaa (kielten ja liikunnan aineenopettajat, luokanopettajat, erityispedagogiikka) viisi kauppatieteellistä alaa, kolme humanistista alaa (historia, arkeologia ja kulttuuritieteet), kaksi IT-alaa sekä kaksi yhteiskuntatieteellistä alaa (sosiologia, kehitysyhteistyö) opiskellutta henkilöä. Muita opiskelijoiden koulutusaloja olivat oikeustieteet, teknilliset tieteet ja hammaslääketiede. Opiskelijoista 18 oli valmistunut joko kandidaatiksi (12) tai maisteriksi (6). Muutamalla opiskelijalla korkeakoulututkinto oli vielä kesken.

Koulutuksen ensimmäisen viikon aikana testattiin opiskelijoiden suomen ja englannin kielen suullinen ja kirjallinen taito. Kirjallisessa kokeessa testattiin opiskelijoiden teksti- ja opiskelutaitoja. Suullinen osa oli paritehtävä, jossa vaadittiin mm. neuvottelutaitoja. Kirjallisen osuuden tehtävät vaikeutuivat asteittain: ensimmäiset tehtävät oli suunnattu aivan vasta-alkajille ja viimeiset tehtävät C-tasolle. Alun tehtäviä pystyi tekemään myös päättämällä ja erilaisia strategioita käyttämällä.

Hakulomakkeiden, valintahaastatteluiden ja alkutestauksen perusteella opiskelijat jaettiin ryhmiin A ja B. A-ryhmässä oli opiskelijoita, joiden kielitaito vaihteli aivan vasta-alkajasta tasolle A2. B-ryhmään valittujen kielitaito vaihteli tasosta A2 tasoon B2. Ryhmäjoissa kiinnitettiin huomiota myös opiskelutaitoihin. Myös ryhmien koot haluttiin pitää samanlaisina: A-ryhmässä aloitti 11 opiskelijaa (naisia 5 ja miehiä 6) ja B-ryhmässä 10 opiskelijaa (naisia 5 ja miehiä 5).

YLIOPISTO-OPISKELUN LÄHESTYMISTAVAT JA AKATEEMISTEN VALMIUKSIEN KEHITTÄMINEN

Yksi keskeinen tavoite INTEGRA-koulutuksessa oli kehittää opiskelijoiden akateemisia valmiuksia. Integrassa sekä kieliä että tieteenalakohtaisia kursseja opiskeltiin tavallisilla yliopistokoulutuksen menetelmillä. Opetuksessa hyödynnettiin runsaasti muun muassa kollaboratiivista pedagogiikkaa (ks. esim. Dillenbourg 1999), jossa korostuvat yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen. Tällöin oppijat paitsi jakavat osaamistaan (resurssejaan) myös saavat tukea toisiltaan. Osa opiskelijoista koki erityisesti koulutuksen alussa perinteisestä opettajakeskeisestä, opettaja luennoi ja kysyy – opiskelijat tuottavat oikeita vastauksia -opiskelutavasta luopumisen haasteelliseksi. Esimerkiksi opiskelua pienryhmissä ja itsenäisesti oppituntien ulkopuolella saatettiin jopa vastustaa tehottomana ja kieltenopiskeluun toivoa oppikirjan mukaan etenevää, kielioppiin keskittyvää opiskelua.

Koulutuksen edetessä ryhmissä tehtävät projektit, kokemusten jakaminen ja yhdessä keskustellen käsiteltävät oppisisällöt alkoivat saada opiskelijoilta myönteistä palautetta.

Esimerkiksi lukupiirejä ja pienryhmäohjauksia pidettiin tärkeinä oman oppimisen edistäjinä. Opiskelijat kuvasivat opiskelukulttuurien eroja ja itselleen uusia oppimisen tapoja myös koulutuksen lopussa pidetyissä ryhmäkeskusteluissa (2) ja kirjoittamassaan blogitekstissä (3):

(2) [uutta oli] erilainen työskentely ryhmissä; ennen Intiassa jokainen opiskelija opiskeli vain itse. uusia pari- ja ryhmätyö, ei ole ollut aikaisemmin sellaisia tapoja

(3) Ryhmätyö: Se oli uusi asia monille opiskelijoille. On tärkeää kehittää kaikkien opiskelijoiden kykyä tehdä ryhmätyötä yhdessä tavoitteiden saavuttamiseksi. Integrassa olemme tehneet paljon ryhmä- ja parityötä.

Akateemisten valmiuksien osalta INTEGRA-koulutuksessa tunnistettiin osallistujien varioivat taidot ja kehittämistarpeet. Lähtökohtaisesti opiskelijoilla oli hyvät valmiudet keskustella omasta alastaan, mutta opiskelutaustasta ja -ajasta riippuen teoreettisessa pohjassa saattoi olla puutteita. Myös alkuvaiheessa oleva kielitaito asetti etenkin koulutuksen alussa rajoitteensa. Ryhmissä oli kuitenkin hyviä ja aktiivisia keskustelijoita, ja opiskelijoilla oli pääsääntöisesti hyvät neuvotteluvalmiudet.

Isoin haaste monille oli akateeminen kirjoittaminen ja erityisesti oman ajattelun yhdistäminen teoriaan ja kirjallisuuteen. Aiempi opiskelukulttuuri näkyi joillakin opiskelijoilla etenkin vaikeutena hahmottaa vaatimusta tekstin itsenäisyydestä. Osaamista oli totuttu osoittamaan toistamalla luettua ja opiskeltua sellaisenaan, eikä esimerkiksi plagiointia välttämättä ymmärretty tieteellisenä vilppinä. Akateemisen kirjoittamisen käytännöt ja hyvä tieteellinen tapa vaativat runsaasti ohjausta, harjoittelua ja poisoppimista kohti itsenäistä ja eettistä opiskelun, oppimisen ja tuottamisen tapaa. Korkeakoulutuksessa vaadittavan kielitaidon saavuttaminen onkin mitä suurimmassa määrin akateemisiin toimintatapoihin, tilanteisiin ja tekstilajeihin sosiaalistumista, niin suullisesti kuin kirjallisestikin. Integrassa näitä kehitettiin kaikessa opetuksessa: yliopistokoulutuksen menetelmät sekä opiskelutekstit ja -tilanteet yhdistivät kielen ja akateemiset valmiudet kaikissa koulutuksen vaiheissa. Kieltä ja akateemisia taitoja opittiin autenttisisessa kontekstissa toimimalla, ja opiskelijat tunnistivat myös itse oppimisensa (esimerkki 4):

(4) minä osaan nyt oikeasti monia asioita, esim. millainen on akateeminen teksti, miten pidän puheesityksen, millainen sen pitää olla. On todella paljon asioita, joita en osannut. Nyt se on minusta tosi hyvä, ja tuntuu kivalta.

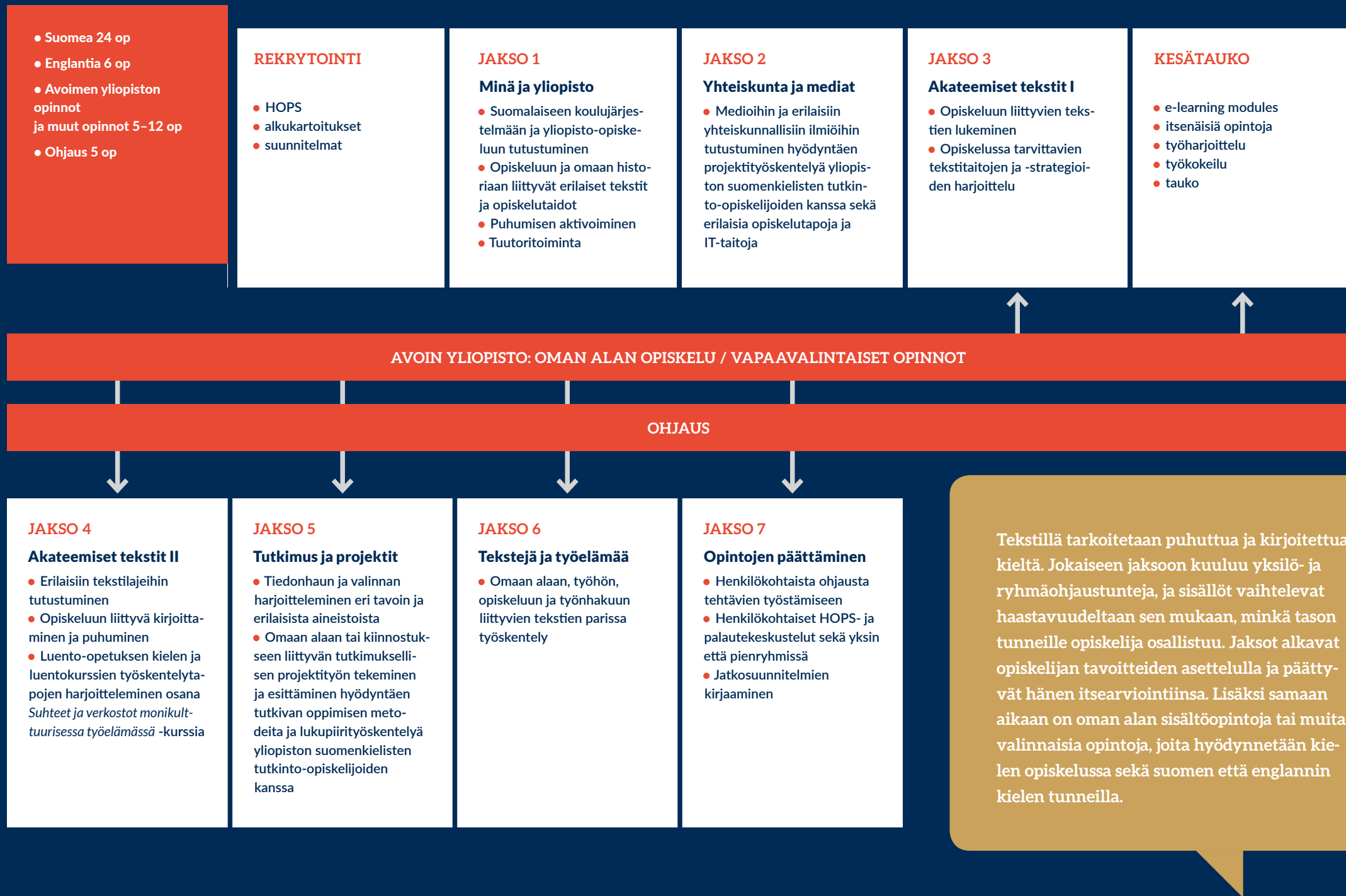
Kuva: Jesse Liimatainen

SUOMEN OPISKELU

Suomen opiskelu järjestettiin kahdessa tasoryhmässä (A ja B). Koulutuksen edetessä muutamat opiskelijat siirtyivät suomen kielen nopean karttumisen myötä B-ryhmään.

Suomen opiskelu rakentui kuudesta moduulista/jaksosta sekä päätösjaksosta. Jaksojen teemat olivat:

- Yliopisto-opiskelu (4 op)
- Mediat ja yhteiskunta (4 op)
- Akateemiset tekstit I (4 op)
- Akateemiset tekstit II (3 op)
- Tutkimus ja projektit (5 op)
- Tekstejä ja työelämää (4 op)
- Päätösjakso

Jokaisessa jaksossa oli yksi suurempi tehtävä, jonka ympärille muu opiskelu rakentui. Näin kielenopiskelu, sisältöjen opiskelu, opiskelu- ja akateemiset taidot kiinnittyivät toisiinsa. Tällaisia kokoavia jaksojen päätehtäviä olivat esimerkiksi viikoittaiset videoblogit annetuista teemoista ja tutkivaan oppimiseen perustuva ilmiöpohjainen projekti yhdessä tuutorioipiskelijoiden kanssa.

Akateemiset tekstit I ja II -moduuleiden aikana opiskelijat aloittivat avoimen yliopiston opintonsa, joiden sisältöjä, materiaaleja ja työskentelytapoja integroitiin entistä tiukemmin osaksi suomen kielen opiskelua, esimerkiksi harjoittelemalla verkkokeskustelutaitoja ja erilaista referointia. Pari ja ryhmätyöt läpäisivät kaiken toiminnan koulutuksen aikana, ja niitä ohjattiin ja opetettiin vaihteittain. Pienistä tuntiharjoituksista edettiin vähitellen kohti isoa, parin kanssa toteutettavaa tutkimusprojektia. Tunneilla lähes kaikki toiminta rakentui kollaboratiivisen pedagogiikan ympärille. Moduulissa Projektit ja tutkimustaitojen integroitu harjoittelu konkreetisoitui opiskelijoille, ja he pystyivät näkemään siitä saatavan hyödyn myös tulevaisuudessaan:

(5) -- kaikki oli minulle uutta ja uusia asioita; kun piti ottaa kaikkien mielipiteet huomioon, kun kirjoitimme yhdessä artikkeleita; kaikki pari- ja ryhmätyöt; ja kun meidän piti selittää yksi sana, silloin ymmärsin, mikä on parityö

Esimerkkinä tehtävien sekä akateemisten taitojen kietoutumisesta toisiinsa on seuraava kuvio siitä, miten monenlaista integrointia ja taitojen harjoittelua yhdessä pieneltä vaikuttavassa tehtävässä on.

Esimerkki myös konkretisoi kielenopetuksessa erilaisten taitojen rakentamisen konkreettisen toiminnan ympärille, jolloin kieli on toiminnan väline ja oppimisen kohde samanaikaisesti. Kuva havainnollistaa myös funktionaalisen kielenoppimisen toteuttamista ja suunnittelua. Kun kielenoppiminen nähdään kulttuurisiin tilanteisiin ja tekstilajeihin sosiaalistumisena, niin kielen opetukseen on integroitava näissä tilanteissa tarvittavia muita

TEHTÄVÄ:

Selitä parin kanssa teitä kiinnostavasta/oman alanne tekstistä valitsemanne keskeinen sana/termi muulle ryhmälle.

TEKSTIN VALITSEMINEN

- Mistä tekstin voi löytää?
- Miten esim. Google toimii?
- Mitä ovat hyvät hakusanat?
- Mistä tunnistaa tekstilaji (mainos, uutinen, tietoteksti...)

TEKSTIN LUKEMINEN

- Miten tekstiä luetaan?
- Miten paljon tekstistä täytyy ymmärtää?
- Miten varmistaa oma & parin ymmärtäminen?

SANAN/TERMIN VALITSEMINEN

- Miten valita keskeinen sana/termi?
- Miten neuvotella ja keskustella tekstistä parin kanssa?
- Miten päättää yhdessä valinnasta?

ESITYKSEN VALMISTELU

- Millainen on esityksen rakenne?
- Miten esitystä havainnollistetaan?
- Millaiset diat ovat ja miten ne tehdään?
- Miten esityksessä puhutaan (tyyli, aloitus, lopetus...)?

VALITUN SANAN /
TERMIN SELITTÄMINEN

PARITYÖSKENTELY:

- Neuvottelu ja mielipiteen ilmaiseminen & perusteleminen
- Tapaamisten sopiminen kasvokkain ja viestisovelluksissa
- Työnjaon, työskentelytapojen ja työvälineiden käytön sopiminen
- IT-ohjelmien käytön hallitseminen

VERTAISPALAUTTEET, ITSEARVIOINTI
JA PALAUTE OHJAAJILTA

taitoja. Kun ajatellaan korkeakoulutettujen kotoutujien ryhmää, näitä taitoja pitäisi opettaa alusta asti integroidusti, jolloin oppija saa välineitä myöhempää opiskelua ja asiantuntijatoita varten. Yhtä lailla muidenkin kotoutujien kielenopetuksen sitominen kiinteämmin osaksi arjen käytänteitä ja oppijoiden tarpeita tukee kielenoppimista ja nopeuttaa kotoutumisen polkua.

ONNISTUNUTTA	KEHITETTÄVÄÄ	KEHITTÄMISAJATUS
Sosiokulttuurinen ja ekologinen lähestymistapa koulutuksen perustana: taustan ja aiemman osaamisen ja tunnistaminen ja hyödyntäminen resurssina; toisilta ja toisten kanssa oppiminen	Monikielisyyden hyödyntäminen oppimisen resurssina johdonmukaisemmin alusta alkaen; oman aiemman osaamisen hyödyntäminen etenkin alkuvaiheen kielenoppijoilla	Toimintakulttuurin ja lähestymistavan tekeminen läpinäkyväksi opiskelijoille koulutuksen alusta asti
Akateemisten taitojen ja kielen integroiminen; kielenkäyttötilanteet, -käytännöt ja tekstilajit	Akateemisten vaatimusten ymmärtäminen, esim. plagiointi	Enemmän tietoa akateemisista vaatimuksista ja käytännöistä selkoistetusti
Opiskelukulttuuriin sosiaalistuminen: mm. tiimityötaidot, akateemiset toimintatavat		
Toiminnallisen/funktionaalisen lähestymistavan toteuttaminen läpi koko koulutuksen	Uusien kielenoppimisen tapojen hyväksyminen	Tehtävien ja toiminnan avaaminen koko koulutuksen ajan

ENGLANNIN OPISKELU OSANA KOTOUTUMISKOULUSTA

Suomessa korkeakouluopinnoissa edellytetään kotimaisten kielten lisäksi myös englannin taitoja: tutkintoon sisältyviin kieliopinointoihin kuuluu pakollisena englannin opintoja, ja englanniksi joutuu yleensä vähintään lukemaan oman alan kirjallisuutta sekä etsimään tietoa. Myös useimmissa asiantuntijatehtävissä odotetaan englannin osaamista. Tämän vuoksi INTEGRA-koulutuksessa haluttiin tarjota opiskelijoille mahdollisuus kehittää myös englannin taitojaan.

Vaikka korkeakoulutaustaisilla ja -kelpoisilla maahanmuuttajilla on tavallisesti useita kieliä repertuaareissaan, englanti ei välttämättä kuulu niihin. Akateemisesta orientaatiostaan huolimatta ryhmä on siis kielellisestikin hyvin heterogeeninen. Osa tulee maista, joissa englanti on koulusivistyskieli, osa taas maista, joissa englantia ei opiskella missään vaiheessa koulutuspolun aikana. INTEGRA-opiskelijoiden valmiudet ja tavoitteet englannin opiskeluun olivat hyvin vaihtelevat, joten opintoja räätälöitiin koulutuksen aikana yksilöllisesti. Joidenkin opiskelijoiden oli vaikea hahmottaa englannin merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa, ja ”ylimääräisen” kielen opiskelu saattoi siksi tuntua turhautavalta. Osa koki myös raskaaksi kehittää samaan aikaan sekä suomea että englantia. Toisaalta joukossa oli myös niitä opiskelijoita, jotka tavoittelivat paikkaa englanninkielisissä maisteriohjelmassa. Heillä englannin opinnot kehittivät opiskelussa tarvittavaa kielitaitoa ja toimivat hakuvaiheessa riittävän opiskelukielitaidon osoittimena.

Englannin opetus järjestettiin kolmessa tasoryhmässä: edistyneistä (B2–C1) vasta-alkajiin, jotka aloittivat englannin opiskelun lähes alusta. Ryhmien kokoonpanoja muutettiin harjoiteltavien taitojen mukaan. Kokoonpanot perustuivat koulutuksen alussa tehtyihin englannin kielen kirjalliseen testiin ja parihaastatteluihin. Opinnot rakentuivat kolmesta eri kurssikokonaisuudesta:

- Reading Skills (1 op)
- Communication Skills (2 op)
- Writing Skills (3 op)

Englannin kurssien päätavoitteena oli koulutuksen alussa aktivoida kielitaitoa sekä ohjata kielitaidon kehittymistä englannin käyttöön akateemisissa konteksteissa. Harjoittelun kohteena olivat erityisesti lukutaidon

kehittäminen, kriittisen perustelun taidot, suulliset vuorovaikutustaidot sekä akateeminen kirjoittaminen.

Koulutuksen alettua ilmeni, ettei kaikkien opiskelijoiden englannin kielen taso kuitenkaan ollut riittävä akateemisessa kontekstissa opiskeluun. Näille opiskelijoille järjestettiin erillistä opetusta ja aloitettiin oma *General English* -kurssi, jolla keskityttiin aloittelijoille suunnattuun opetukseen. Oman haasteensa koulutukseen toivat opiskelijoiden heterogeeniset suomen ja englannin kielen taidot sekä oppimiskulttuurien kirjo, mikä aiheutti neuvottelua esim. englannin tehtävien suorittamistavoista sekä opetuskielen käytöstä: jotkut opiskelijoista eivät hallinneet vielä juurikaan suomea eivätkä englantia. Koulutuksen lopussa opiskelijat kuitenkin pystyivät näkemään englannin merkityksen ja roolin osana akateemisen asiantuntijan taitoa. Tämä konkretisoitui erityisesti jatko-opiskelupaikkoja haettaessa, ja opiskelijat olivat tyytyväisiä mahdollisuuteen opiskella englantia INTEGRA-koulutuksessa. Myöhemmin myös osa opiskelijoista pääsi englanninkielisiin opintoihin sekä yliopistoon että ammattikorkeakouluun.

ONNISTUNUTTA	KEHITETTÄVÄÄ	KEHITTÄMISAJATUS
	Englannin kielen roolin ymmärtäminen osana akateemisia vaatimuksia	Nykyistä enemmän ja tarkempaa tietoa akateemisesti koulutetulle asetetuista vaatimuksista suomalaisessa yhteiskunnassa
Suurin osa opiskelijoista läpäisi kaikki kolme tarjottua kurssia.	Enemmän kuin kaksi tasoa englannissa	Aloittelijoille perustason englantia: Elementary level of General English Keskitasolle: Intermediate level of General English, joka toimii johdatuksena akateemisten tason keskeisiin konventioihin Edistyneelle tasolle: Akateemisia vuorovaikutustaitoja
Useat opiskelijat on hyväksytty eri tutkinto-ohjelmiin Suomessa, myös englanninkielisiin		
	Osallistujien kielitaitotasot hyvin vaihtelevia, millä vaikutusta mm. ryhmädynamiikkaan, erityisesti alemman tason ryhmässä variaatio taidoissa suurta. Yhteisen opetuskielen löytäminen välillä haastavaa, erityisesti alemman tason ryhmässä suuri haaste, jos opiskelijalla heikko suomen ja englannin taito.	Kaikilla tasoilla useampia kursseja produktiivisten ja reseptiivisten taitojen kehittämiseksi.
	Englannin opiskeluun liittyvien käsitusten ja odotusten purkaminen; uusien, aiemmasta koulutustautasta ja -kulttuurista poikkeavien kielenoppimisen tapojen hyväksyminen	Metodien avaaminen sekä dialogi opiskelijoiden kanssa opetuksen lähtökohdista, tavoitteista ja toimintatavoista

TAVOITE 2

Kohderyhmän osallisuuden edistäminen ja rakentaminen yliopistossa

Koulutusmallin yhtenä keskeisenä tavoitteena on edistää ja rakentaa kohderyhmän osallisuutta yliopistossa ja vahvistaa näin heidän toimijuuttaan heille relevanteissa yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Mallin keskeiset teoreettiset lähtökohdat perustuvat sosiokulttuuriseen ja ekologiseen ajatteluun, jonka mukaan kielenoppiminen nähdään dynaamisena prosessina ja sosiaalisena toimintana, joka on tiiviisti osa arjen käytänteitä ja kielenkäyttömahdollisuuksia (esim. Lantolf 2000, van Lier 2004). Kieltä opitaan vuorovaikutuksessa ja kielenkäytön myötä osallistumalla erilaisten yhteisöjen toimintaan (Lantolf 2011, van Lier 2000). Samalla oppiminen merkitsee muutosta osallisuudessa ja jäsenyydessä, ja yhteisön jäseneksi kasvetaan usein kokeneemman jäsenen tuella (Lantolf 2000). Sosiokulttuurinen lähestymistapa korostaakin muiden ihmisten, esimerkiksi vuorovaikutuskumppanin, toisten oppijoiden tai opettajan roolia prosessissa. Avain kielen oppimiseen on vuorovaikutus yhteisön jäsenten ja ympäristön kanssa. Oppija tarvitsee mahdollisuuksia olla vuorovaikutuksessa itselleen merkityksellisten yhteisöjen ja ympäristöjen sekä niissä käytettävän kielen ja puhujien kanssa. Vahvistamalla osallistumisen mahdollisuuksia luodaan myös mahdollisuuksia kielen käyttämiseen ja yhteisössä toimimiseen eli oppimiseen. (Esim. van Lier 2000.)

Kuva: Jesse Liimatainen

INTEGRA-malliin osallisuuden ja vuorovaikutuksen mahdollisuuksia rakennettiin koulutuksessa paitsi pedagogisin keinoin ryhmän sisällä (esim. pari- ja ryhmätyöt) myös yhteistyössä yliopiston muiden toimijoiden kanssa. Sosiaalisten verkostojen laajentaminen suomenkielisten opiskelijoiden kanssa oli koulutuksen yhtenä tiedollisena ja taidollisena tavoitteena: osana moduuleja INTEGRA-opiskelijat tekivät projektityön yhdessä luokanopettajaopiskelijoiden kanssa ja osallistuivat tutkinto-opiskelijoiden vetämään lukupiiritoimintaan. Lukupiireissä käsiteltiin mm. avoimen yliopiston kursseihin ja muuhun opiskeluun liittyviä tekstejä. Opiskelijat pitivät yhteistyötä ja -opiskelua muiden yliopisto-opiskelijoiden kanssa hyödyllisenä ja oppimistaan edistävänä.

(6) iso projekti alussa oli hyvä minulle; oli tosi hyvä olla tutoreiden kanssa

(7) -- siellä oli keskustelea suomalaisen kanssa ja siellä oli pieni projekti ja miten tehdään haastattelu suomalaisen kanssa, miten kysyt ja miten... tämä oli tosi tärkeää koska siellä oli integroida suomalainen kanssa --

(8) Paras kokemus tavata uusia ihmisiä integrassa koska mun mielestä verkostot on tosi tärkeä elämässä ja minä sain paljon ystäviä

Sen lisäksi, että koulutuksessa pyrittiin tukemaan yhteisöllisyyttä erilaisin pedagogisin ratkaisuin, yhteisöllisyys, kuuluminen ja sosiaaliset verkostot olivat myös koulutuksen sisältöjä. Monikielisen akateemisen viestinnän keskuksen MoVin puheviestinnän opettaja piti opiskelijoille *Suhteet ja verkostot monikulttuurisessa työelämässä* -kurssin, jossa näihin sisältöihin perehdyttiin.

INTEGRA-koulutus järjestettiin Jyväskylän yliopiston tiloissa, joten opiskelijat olivat osa yliopistoyhteisöä myös fyysisesti, mikä koettiin tärkeäksi. Fyysinen tila on yksi tärkeä oppimisympäristö. Siinä opiskelijat toimivat sellaisten kielellisten, fyysisten ja sosiaalisten resurssien keskellä, jotka tukevat heidän sosiaalistumistaan yliopiston kielenkäyttötapoihin, kulttuuriin ja käytänteisiin. Kokemus osallisuudesta syntyy myös arjen tilanteissa, kun osallistutaan ja toimitaan muiden yliopisto-opiskelijoiden kanssa: käydään kahvilla ja lounaalla, opiskellaan kirjastossa ja tietokoneluokissa ja otetaan paikkoja, tiloja ja kieltä haltuun.

(9) Minulle ryhmätöitä oli paras juttu ja myös kurssilla, koska jos olet kurssilla ja sinä keskusteleet kaverin kanssa tai opettajan kanssa tai yliopiston ympäristö, sinä voit käyttää paljon suomea.

INTEGRA-mallissa osallisuus ja kuulumisen kokemuksen vahvistaminen ovat olennainen osa kielenoppimista ja integroitumista suomalaiseen yliopistoon ja yhteiskuntaan. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa näihin pyrittiinkin kiinnittämään huomiota monin tavoin. On kuitenkin selvää, että toimintamalleja ja käytänteitä pitää edelleen kehittää. Yhteistyötä on tärkeää lisätä tiedekuntien, ainelaitosten ja eri oppiaineiden opiskelijoiden kanssa: lukupiiritoiminta ja vertaisoppiminen voisivat toimia vielä paremmin, jos INTEGRA-opiskelijoilla olisi mahdollisuus opiskella oman alansa opiskelijoiden kanssa. Tällöin he saisivat sekä kielellistä että sisällöllistä tukea suomenkielisiltä opiskelijoilta ja pääsisivät osaksi oman alan opiskelijoidensa yhteisöä. Jossain määrin tämä toteutuikin esimerkiksi kauppatieteiden ja IT-tiedekunnan opinnoissa, joissa opiskeltiin yhdessä verkkokursseilla ja lähiopetuksessa. Lisäksi tulisi luoda mahdollisuuksia pysyvämpien verkostojen syntymiseen, esimerkiksi rakentamalla koko koulutuksen läpäisevää ja kestäväää opintoihin ja vapaa-aikaan liittyvää yhteistoimintaa muiden opiskelijoiden kanssa.

ONNISTUNUTTA	KEHITETTÄVÄÄ	KEHITTÄMISAJATUS
Yliopistoympäristö opiskeluympäristönä	Englannin kielen roolin ymmärtäminen osana akateemisia vaatimuksia	Nykyistä enemmän ja tarkempaa tietoa akateemisesti koulutetulle asetetuista vaatimuksista ja suomalaisessa yhteiskunnassa
Yliopiston sisäinen yhteistyö: erityisesti lukupiirit ja verkostokurssi	Mahdollisuuksia pysyvämpiin verkostoihin ja sosiaalisiin suhteisiin: koko koulutuksen läpäisevä tuutori-, lukupiiri- tms. toiminta samojen opiskelijoiden kanssa	Enemmän alakohtaista yhteistyötä yliopisto-opiskelijoiden kanssa, esimerkiksi alakohtaiset opiskelijatuutorit koko koulutuksen ajaksi
Avoimen yliopiston verkkokurssit ja IT-tiedekunnan kurssit, joilla opiskelijat osana ryhmää muiden suomenkielisten opiskelijoiden kanssa	Tiiviimpi vuorovaikutus kurssien opettajien kanssa opiskelijoiden ja vuorovaikutuksen tukemiseksi	Ainelaitosten/tiedekuntien opettajat mukaan alkuvaiheen opettajatapaamisiin

TAVOITE 3

Kielitietoisen opetuksen mallin edelleen kehittäminen: suomen kielen ja oppiaineen sisältöjen integroiminen toisiinsa nykyistä varhemmin sekä oppijoiden monikielisuuden tuominen yhteisön kielirepertuaareja laajentamaan.

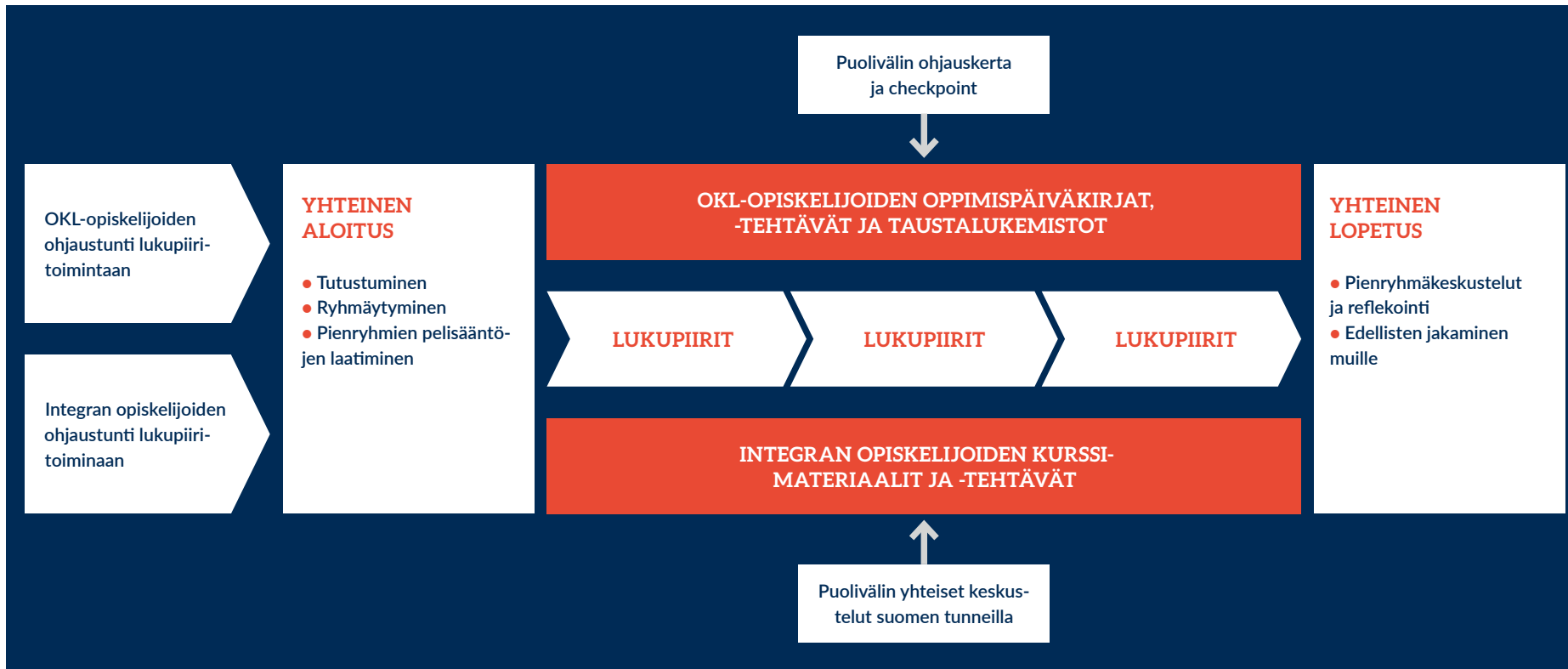
KIELITIETOISEN OPETUKSEN MALLI

Yksi INTEGRAn päätavoitteista oli kehittää yliopistossa kielitietoisen opetuksen mallia, jossa alakohtaiset akateemiset opinnot integroidaan suomen kielen opintoihin totuttua varhaisemmassa vaiheessa. Kielitietoisen opetuksen tarve on tunnistettu, ja se nostetaan esiin myös *Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi* -raportissa (OKM 2017). Ammatillisella puolella työtä on jo jonkin verran tehty, mutta korkeakoulutetut ja korkeakoulukelpoiset maahanmuuttajat ovat jääneet pitkälti väliinpuotoajiksi. Heidän polkunsu kohti omaa alaa ja sille työllistymistä on pitkä ja hidas, eikä aiempaa osaamista usein tunnusteta ja tunnusteta oppimisen ja kotoutumisen voimavarana. Kotoutumiskoulutuksen painopiste on ns. perus- tai yleiskielitaidon saavuttamisessa, jonka päälle alakohtaisen asiantuntijakielitaidon on ajateltu rakentuvan. Kielitietoisen opetuksen avulla voidaan kuitenkin päästä nopeammin kiinni niin oman alan kieleen kuin asiantuntijatyön muihinkin taitoihin.

INTEGRA-malli rakentuu kielitietoisen ajattelun varaan. Moduulien teemat rakennettiin lähtökohtaisesti kieltä ja akateemisia taitoja integroiviksi. Opiskelijoiden oman alan sisältöopintojen tilanteita, tekstejä ja tehtäviä puolestaan käsiteltiin kielten opiskelussa, ja niiden avulla harjoiteltiin esimerkiksi akateemisten tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita sekä oman alan aiheista puhumista ja kirjoittamista epämuodollisissa ja muodollisissa konteksteissa.

INTEGRAssa pyrittiin edistämään myös muun yliopistoyhteisön kielitietoisuutta ja kielitietoisia toimintatapoja. Kielitietoinen pedagogiikka on keskeinen osa hyvää yliopistopedagogiikkaa, eikä se tue ainoastaan toisen kielen oppijoiden oppimista. Siitä hyötyvät kaikki opiskelijat, sillä tieteenalojen tapoihin rakentaa tietoa ja käyttää kieltä sosiaalistutaan opintojen aikana. Tähän opiskelijat tarvitsevat tukea ja ohjausta taustasta riippumatta.

Keskeisiä kysymyksiä kielitietoisuuden näkökulmasta ovat esimerkiksi seuraavat: Miten tehdä yliopisto-opetuksesta kielellisesti paremmin saavutettavaa myös ei-äidinkielisille kielenkäyttäjille? Millaisin pedagogisin

keinoin voidaan tukea oppimista kehittyvällä kielitaidolla? Miten opetuksessa ohjataan ottamaan haltuun tieteenalakohtaisia tekstitaitoja ja kielenkäyttötapoja? Miten opiskelijoita ohjataan hyödyntämään aiempaa osaamistaan ja monikielisiä repertuaarejaan uuden oppimisessa? Kielitietoisien pedagogiikan kehittämisessä tehtiin yhteistyötä mm. avoimen yliopiston opettajien kanssa.

Kielitietoinen pedagogiikka ohjasi pitkälti yhteistyötä Jyväskylän yliopiston Avoimen yliopiston opettajien kanssa eri koulutusaloilla. Jo varhaisessa vaiheessa, kun INTEGRA-koulutukseen hakevien henkilöiden koulutusalat olivat tiedossa, käytiin keskusteluja avoimen yliopisto-opetuksen opettajien kanssa eri aloilla (kauppatieteet, kasvatustieteet, psykologia, luonnontieteet, terveystieteet, IT) mahdollisesti opiskeltavista kursseista, niiden suoritustavoista ja opiskeluun saatavilla olevasta tuesta. Hyvänä esimerkkinä on yhteistyö kauppatieteiden kanssa.

Kauppatieteellisen alan opettajien kanssa järjestettiin koulutuksen aikana useita yhteistapaamisia, joissa opettajat kertoivat alaa opiskeleville INTEGRA-opiskelijoille opintokokonaisuuksista ja niiden sisältämistä

kursseista, niiden sisällöistä ja opiskelumenetelmistä, kirjallisuudesta ja opiskelun mahdollistamista jatkopoluista (esimerkiksi väyläopinnot, haku maisteriohjelmiin). Yksittäisten kauppatieteellisen alan kurssien, kuten verkossa suoritettavien yrittäjyysopintojen ja vaikeaksi koetun laskentatoimen, osalta järjestettiin erillisiä tapaamisia, joissa opettajat kävivät yhdessä opiskelijoiden kanssa läpi hyvin konkreettisesti kurssivaatimuksia ja saatavilla olevia tukimateriaaleja, kuten alakohtaisia sanastoja tai alan perusteoksia.

Myös Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksen (OKL) opiskelijoiden kanssa toteutetuissa lukupiireissä jalkautettiin kielitietoista ajattelua ja toimintatapaa yliopistoyhteisöön. Lukupiiri järjestettiin yhdistämällä INTEGRA-opiskelijoiden oman alan opintoja ja luokanopettajaopiskelijoiden äidinkielen opintojen soveltava kurssi. INTEGRA-opiskelijoiden haaste oli selviytyä opinnoista suomeksi ja saada mahdollisuuksia harjoitella suomea myös luokahuoneen ulkopuolella; luokanopettajien kurssin tavoitteena oli puolestaan ymmärtää kielen merkitys ja monilukutaidon ulottuvuuksia eri oppiaineissa sekä osata luoda ja ohjata monilukutaitoa kehittäviä prosesseja. Kurssin toteutus olikin aidosti vastavuoroinen.

Kurssilla luokanopettajaopiskelijat kehittivät pedagogisia taitojaan sekä ymmärrystään kielen merkityksestä oppimisessa, INTEGRA-opiskelijat taas kehittivät suomen kielen ja monilukutaitoaan opiskelutekstiensä parissa.

Kurssi oli kahdeksan viikon mittainen, ja se järjestettiin INTEGRAn jälkimmäisellä puoliskolla. Kurssille osallistui kahdeksan OKL:n opiskelijaa ja 18 INTEGRAn opiskelijaa sekä kolme ohjaajaa, yksi OKL:stä ja kaksi INTEGRAsta. Molemmat ryhmät tapasivat ensin omissa aloitustapaamisissaan. OKL:n opiskelijoiden tapaamisessa avattiin kurssin tavoitteet ja toimintatavat sekä käsiteltiin sitä, millaista suomenkielisten tekstien kanssa työskentely on monikielisen oppijan ja toisaalta oppimista ohjaavan opettajan näkökulmasta. INTEGRA-opiskelijoiden kanssa taas keskityttiin lukupiirityöskentelyyn opiskelutapana ja asetettiin toiminnalle tavoitteet. Yhteistapaamisessa jakauduttiin INTEGRAn opiskelijoiden oppiaineiden mukaisesti pienryhmiin, tutustuttiin ja luotiin pienryhmien lukupiirityöskentelylle pelisäännöt.

Kuva: Jesse Liimatainen

Pienryhmät kokoontuivat pari tuntia kerran viikossa. Lukupiirityöskentely rakentui INTEGRAn opiskelijoiden tarpeiden mukaan: yhdessä luettiin, keskusteltiin ja kirjoitettiin eri alojen teksteistä. Opettajaopiskelijat kirjoittivat koko kurssin ajan oppimispäiväkirjaa ja perehtyivät kielitietoisuuteen ja monikielisyyteen myös teoreettisesti. Kurssin lopputapaamisessa lukupiiriryhmät reflektoivat toimintaansa. OKL:n opiskelijat kokivat lukupiiri-toiminnan kehittäneen sekä pedagogista ajatteluaan että ymmärrystään monensuuntaisesta integraatiosta ja oppimisesta. Oppimispäiväkirjojen pohjalta laatimissaan raporteissa he kuvasivat lukupiirien vaikutusta kielitietoiseen ajatteluunsa mm. seuraavasti:

(10) Työskentelymme ryhmässä oli myös kaksisuuntaista, sillä asian-tuntijoiden roolit vaihtelivat. Yleensä minä olin ”opettaja” tai ”ohjaaja”, joka johti lukupiiriä. Toisinaan aihepiiri oli kuitenkin niin kaukana omista opinnoistani ja kiinnostuksenkohteistani, jonka vuoksi ryhmäläiseni joutuivat avaamaan joitakin tekstinpätkiä minulle. Koin myös, että ryhmässämme vallitsi kontekstuaalinen tuki. Ryhmämme tuki jokaista oppijaa ja puhalsimme ikään kuin yhteen hiileen. [viittaus taustalukemistoon]

(11) Tämän kurssin perusteella koen, että kielitietoinen opettaja voi kuitenkin opettaa myös suurelle ryhmälle ja kehittää itseään katsomaan käsiteltäviä tekstejä ja käytettävää koulukieltä uusin silmin.

Myös INTEGRAn opiskelijat pitivät lukupiirityöskentelyä hyödyllisenä, kuten yksi opiskelija koulutuksen loppuvaiheen ryhmäkeskustelussa totesi:

(12) Lukupiiri oli tosi hyvä minulle ja hän auttoi paljon ja hän oli iloinen ja me puhuimme hänen kanssa ystävällisesti. Ja lukupiiriäika oli hyvä. me opimme paljon lukupiirin kanssa.

INTEGRA-mallissa kielitietoisuus on yksi pedagogiikan kulmakivi. Pilottivaiheessa haettiin yhteistyötä ja toimivia tapoja toteuttaa kielitietoista opetusta monensuuntaisesti. Lukupiirityöskentely muodostui erityisen merkitykselliseksi sekä OKL:n että INTEGRAn opiskelijoille: kieli

ja sisältö sekä molemminpuolinen vuorovaikutuksessa oppiminen yhdistyivät luontevasti.

Avoimen yliopiston opinnoissa oman tieteenalan kieltä puolestaan opittiin autenttisisessa kontekstissa. Opintoihin tarjottiin tukea myös suomen ja englannin tunneilla. Akateemiset opinnot ovat vaativia kaikilla kielillä, joten jatkossa kielitietoista pedagogiikkaa on tarpeen edelleen kehittää ja yhteistyötä syventää. Yksi mahdollinen tapa on rakentaa yhteistyöopettajille kielitietoiseen opetukseen perehdyttävää henkilöstökoulutusta oman opetuksen tueksi. Vastaavasti systemaattisempi vuorovaikutus sisältöaineiden opettajien kanssa voi kehittää myös kieliopintoja ja tarjota eväitä suomen kielen ja opiskeltavien sisältöjen tiiviimpään integrointiin mallin kaikissa vaiheissa. Jatkossa opiskelun tukea ja integroitumista omalle alalle voisi tarjota lisäksi alakohtainen tuutoritoiminta, jolloin INTEGRA-opiskelijat saisivat toisilta yliopisto-opiskelijoilta myös sisällöllistä tukea oman alansa opintoihin.

Kuva: Jesse Liimatainen

ONNISTUNUTTA	KEHITETTÄVÄÄ	KEHITTÄMISAJATUS
Lukupiirit: kieli ja sisältö, yhteistyö, vuorovaikutus, monensuuntainen integraatio ja kielitietoisuuden kehittyminen		
Yhteistyö avoimen yliopiston kanssa: kielitietoisuuden pedagogiikan ensiaskelia	Yhteistyön vahvistaminen ja kehittäminen sisältöaineiden opettajien kanssa	Kielitietoisuuden opetuksen työkaluja sekä täsmäohjausta yhteistyöopettajille
Akateemisten taitojen ja kielen integrointi	Vielä tiiviimpi integrointi omaan oppiaineeseen sekä enemmän tukea pääsyyn oman alan yhteisön jäseneksi	Alakohtaiset opiskelijatuutorit

TAVOITE 4

Lisäopintojen ja koulutuksellisten tarpeiden tunnistaminen sekä nopea ja sujuva ohjaaminen soveltuviin koulutuksiin

Mallissa keskeisiä ovat vuorovaikutukselliset ja monipuoliset ohjaukseenkäytännöt (esim. yksilö-, ryhmä- ja vertaisohjaus, verkostot, psykososiaalinen ohjaus ja poluttaminen), joilla tuetaan ohjattavan itseohjautuvuutta, kuulumisen kokemusta ja hyvinvointia. INTEGRA-ohjaus rakentuu korkeakoulu-yhteisössä ja yhteistyössä sidosryhmien (TE-toimisto, kotoutumispalvelut, Opetushallitus, kolmas sektori) kanssa.

Maaliskuussa 2016 Jyväskylän yliopistossa aloittivat pilottihankkeena SIMHE (Supporting Immigrants in Higher Education in Finland) -palvelut maahanmuuttajien, turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten korkeakoulutukseen ja täydentäviin akateemisiin opintoihin hakeutumista tukemaan. SIMHEN päätoimiksi määriteltiin korkeakoulutuksen ohjauksen ja neuvonnan keskitetty tarjonta korkeakouluverkostossa sekä aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen alkuvaiheen tuki monipuolista sidosryhmäyhteistyötä hyödyntäen.

SIMHE-palveluissa ohjattiin henkilö- ja ryhmäkohtaisissa tapaamisissa vuoden 2017 maaliskuuhun mennessä reilusti yli 300 korkeakoulutuksesta kiinnostunutta maahanmuuttajaa. Palveluihin osallistui alkuvaiheessa paljon turvapaikanhakijoita ja pakolaisaseman Suomessa saaneita henkilöitä. Samanaikaisesti vastaava pilottihanke toimi Metropolia Ammattikorkeakoulussa vastaavin tavoittein, kohderyhmin ja volyymein.

SIMHE:n ohjaus- ja neuvontatyössä sekä palveluista kerätyssä palautteessa kartoitettiin kysyntää eri alojen koulutuksissa. Ohjauksissa käyneillä havaittiin moninaisia opintojen, tutkintojen ja osaamisen täydentämisen tarpeita ja toisaalta haasteita edetä Suomessa korkeakoulutukseen tai jo aiemmin pitkäänkin kuljetulla akateemisella polulla tai ammatissa (esim. opettajat, psykologit, sairaanhoitajat, lääkärit). Toisella sektorilla ammatillisessa koulutuksessa ja lukioon valmentavassa koulutuksessa (LUVA) sekä tutkintoon johtavaa että osaamista täydentävää tarjontaa oli paljonkin. Sen sijaan keskeytyneiden kandidaattiopintojen täydentäminen tutkinnoksi, pääsy maisterikoulutukseen tai ammatilliseen pätevytyymiseen johtaviin opintoihin (kuten viranomaisen tunnustamispäätöksessä määritellyt täydentävät opinnot tai pedagogiset opinnot) osoittautui vaikeaksi. Lisähaastetta

Kuva: Jesse Liimatainen

maahanmuuttajahakijan tilanteeseen tuovat sellaiset, aiemmasta korkeakoulutusjärjestelmästä tai -taustasta juontuvat puutteet akateemisissa opiskelu- tai kielitaidoissa tai sisältöosaamisessa, jotka Suomessa vaikeuttavat pääsykokeiden läpäisyä tai opiskelun keinoin (esim. väylä- ja polkuopinnot) etenemistä tutkinto-opintoihin. Merkittävä opiskelemaan pääsyä tai pätevyitymistä määrittävä tekijä on akateeminen kielitaito, erityisesti suomen kielen riittävän hyvä osaaminen, joka usein estää hakijan polulla etenemistä jo kelpoisuuspäätöksen vaiheessa.

SIMHE-tehtävät jatkuvat edelleen mittavan kysynnän mukaisesti Jyväskylän yliopistossa ja lisäksi kuudessa muussa korkeakoulussa. INTEGRA-hankkeen tärkeä tavoite on ollut käynnistettyjen ohjaus- ja tukitoimien mallien edelleen kehittäminen ja täydentäminen suomalaisessa yliopistokoulutuksessa täysin uudella koulutustarjonnalla.

INTEGRA-hankkeessa kehitetyn koulutusmallin rakenteessa ohjauksella on keskeinen rooli. Viiden opintopisteen laajuiseksi mitoitettussa ohjauksessa yhdistyivät opiskelijan henkilökohtainen, opintosuunnitelman laatimiseen kytkeytyvä (HOPS) ohjaus, ryhmämuotoinen, kokemusten jakamista ja reflektointia mahdollistava ohjaus kotiryhmissä sekä vertaisohjaus esimerkiksi saman koulutusalan opiskelijoiden välisinä tapaamisina. Ohjaus oli kytketty SIMHE-työhön ja INTEGRA-koulutuksen rekrytointivaiheeseen siten, että yliopistolla tarjotusta

ohjaustapaamisesta tai eri korkeakouluissa toimivan ohjausverkoston kautta ohjattava sai tietoa INTEGRA-koulutuksen sisällöistä, tavoitteista ja hakukäytänteistä. Hänen aiemmin hankittua osaamistaan ja opintojaan voitiin ohjauskeskustelussa ja koulutusdokumenteja läpikäyden tunnistaa INTEGRAn hakeutumispäätöksen tueksi.

Alkuvaiheen osaamisen tunnistamista tehtiin myös mallissa keskeisen yhteistyökumppanin TE-toimiston ohjauksessa. Osaamisen tunnistamisen pohjustamiseen osallistuvat myös opettajat tai suunnittelijat avoimessa yliopistossa ja ainelaitoksilla, jotka koulutuksessa tarjosivat koulutusalakoh- taiset sisältöopinnot (10 opintopistettä).

Jokaisen opiskelijan kohdalla viisi opintopistettä sisälsi henkilökohtaisessa ohjauksessa tapahtuvan opintosuunnitelman (HOPS) laatimisen sekä kaksi ohjaustapaamista suunnitelman päivittämiseksi ja Integran jälkeisen jatkosuunnitelman laatimiseksi. Suurin osa opiskelijoista hyödynsi tarjolla ollutta henkilökohtaista ohjausta myös koulutukseen kuuluvien tapaamisten välisinä aikoina. Henkilökohtaisen ohjauksen lisäksi opinto-ohjelmaan kuului ryhmäohjauksia jokaisen jakson päätteeksi eli kuusi kolmetuntista ryhmäohjauksertaa, joihin kaikki opiskelijat osallistuivat tai tarvittaessa korvasivat poissaolon reflektointitehtävällä. Ryhmäohjaustapaamisten teemat olivat:

- Minä opiskelijana
- Omat vahvuudet ja kehittymistarpeet
- Verkostot ja verkostoitumistaidot
- Vuorovaikutus ja merkitykset kansainvälisessä opiskelijaryhmässä
- Kuormittavien elämäntilanteiden käsittely
- Tulevaisuuden suunnittelu

Keski-Suomen TE-toimiston maahanmuuttoasiantuntijat ovat olleet tärkeä tavalla mukana mallin kehittämistyössä. Yleisesti TE-toimisto on tärkeä viranomainen maahanmuuttajan asettautuessa Suomeen erityisesti vaiheessa, jolloin työttömänä työnhakijana oleva henkilö tarvitsee kotoutumissuunnitelman. Suunnitelmaan kirjattavia toimenpiteitä voidaan (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386) toteuttaa kolmen vuoden ajan. Myös INTEGRA-opiskelijoista valtaosalla oli kotoutumissuunnitelman aika meneillään, ja heidän opintojaan tuettiin TE-toimiston päätökseen perustuen työttömyysturvalla omaehtoisena kotoutumiskoulutuksena. Osa

opiskelijoista oli ollut jo pidempään Suomessa, ja heidän kotoutumisjaksonsa oli päättynyt. Näille opiskelijoille opinnot mahdollistuivat omaehtoisena, työttömyysetuudella tuettavana koulutuksena.

Korkeakoulutuksena järjestettävä koulutus, joka toimi suurimmalle osalle INTEGRAn opiskelijoista omaehtoisena kotoutumiskoulutuksena, tarjoaa suomalaisella yliopisto- ja kotoutumiskoulutuskentällä täysin uudenlaisen koulutusväylän ja mahdollisuuden korkeakoulutetun maahanmuuttajan osaamisen tunnistamiseen, hyödyntämiseen ja kehittämiseen. Yhteistyössä TE-toimiston kanssa voitiin huomioida työttömyysturvalain asettamat reunaehdot koulutusta suunniteltaessa. Yhteistyö ohjauksessa tuki myös TE-toimiston asiakkaana olleen opiskelijan kannalta mielekkäiden suunnitelmien edistämistä koulutuksen aikana ja sen jälkeen kohti seuraavaa koulutus- tai työtavoitetta. Kotoutumisvaiheessa tai työvoimapolittisen koulutuksellisen tuen tarpeessa oleville opiskelijoille pystyttiin varmistamaan työttömyysturvaan perustuva toimeentulo INTEGRA-opintojen aikana. (Asiantuntijana kuultu Keski-Suomen TE-toimiston maahanmuuttoasiantuntijaa Saara Kiesiläistä.)

Toimeentulon turva on edellytys päämäärätietoiselle opiskelulle, jonka aikana mielekäs oppiminen ja opintojen määrä- ja aikataulutavoitteet voivat toteutua. Maahanmuuttajat opiskelijoina ovat erilaisissa asemisissä opiskelun taloudellisten reunaehtojen sekä rahoitusvaihtoehtojen suhteen. Oleskeluluvan tyypillä on vaikutusta opintotukeen ja muuhun sosiaaliturvaan sekä EU/ETA-maiden ulkopuolelta tulevilla lukuvuosimaksuvelvollisuuteen englanninkielisissä tutkinto-ohjelmissä. Vaikein tilanne on turvapaikanhakijoilla, jotka asuvat Suomessa, ja ovat oikeutettuja hakemaan opiskelupaikkaa korkeakoulusta sekä tulemaan valituksi korkeakoulujen valintaperusteiden mukaan myös koulutusdokumentittomina. Ilman oleskelulupaa he ovat kunnallisten peruspalvelujen ulkopuolella ja saavat vain pientä käyttörahaa elleivät voi käydä työssä. Oleskeluluvan tilanne ei aina myöskään riipu vain opiskelijasta itsestään vaan myös esimerkiksi perhetilanteesta tai puolison oleskeluluvan edellytyksistä.

INTEGRA-malli huomioi opintojen aikaisen taloudellisen toimeentulon lisäksi opiskelijan sosiaalisten verkostojen rakentamisesta ja psykososiaalisen hyvinvoinnin edistämisestä nousevat kysymykset. Omalle oppimiselle sekä opinto- ja työsuunnitelmien edistämiseksi tärkeitä sosiaaliset verkostot kuuluivat osana koulutuksen opintosuunnitelmaan ja opintoihin. Verkostojen merkitystä ja rakentamista pohdittiin henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa, ja koulutukseen sisältyi kurssi, jonka aikana

opiskelijat tutustuivat verkostovuorovaikutuksen teoriaan ja suunnitteluun käytännössä.

Koulutuksen aikana opiskelijoiden kanssa keskusteltiin omaa hyvinvointia tukevista asioista sekä haasteista, joita tiivis opiskelu, opinnoissa tai muussa elämässä kohdatut vaikeudet tai aiemmat vaikeat kokemukset saattoivat nostaa esille koulutuksen aikana. Jyväskylän yliopiston *Student Life* -toimintamallin mukaisesti opiskelukykyä tuettiin yksilö- ja ryhmäohjauksella, akateemisten opiskelutaitojen ohjauksella sekä tarvittaessa ohjaamalla kysymyksissä yhteistyötahojen (kotoutumispalvelut, terveydenhoitopalvelut jne.) tarjoamien palveluiden piiriin. Psykososiaalisen tuen tarve tiedostettiin INTEGRA-koulutuksen ensimmäisellä kaudella. Malliin on jatkokaudella sisällytetty yksilöiden ja ryhmien psykososiaalinen ohjaus sekä hyvinvoinnin ylläpitämiseksi että hyvinvoinnin haasteisiin. Psykososiaalinen tuki toteutetaan yliopiston psykologian laitoksen kanssa tehtävänä yhteistyönä *Student Life* -mallin mukaisesti.

ONNISTUNUTTA	KEHITETTÄVÄÄ	KEHITTÄMISAJATUS
Henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatiminen ja täydentäminen	Ajoitus aiemmaksi koulutuksen alkuun, jotta sisältökurssit pääsevät tehokkaasti käyntiin	Palautteen perusteella HOPS-prosessin uudelleen ajoittaminen koulutuksen alkuun
Jaksojen väliset ryhmäohjaukset eri teemoista		
Tuki jatkosuunnitelmien tekemiseen		
Yhteistyöverkostot eri tahojen kanssa, erityisesti TE-toimiston kanssa	Vielä enemmän eri yhteistyötahoja, erityisesti kolmannelta sektorilta ja mahdollisesti myös yrityksistä	Esim. rekrytointipalvelut ja opiskelijajärjestöt jo alusta lähtien mukaan
	Mahdollisten opiskeluun vaikuttavien henkilökohtaisen elämän haasteiden tunnistaminen ajoissa, systemaattisen tuen keinojen rakentaminen	Psykososiaalisen tuen järjestäminen
	Koulutus- ja työhallinnon käytännöt, joiden jäykkyys voi katkaista potentiaalisen koulutuspolun jatkumisen tai hidastaa sitä tarpeettomasti	Joustavien ratkaisujen kehittäminen

HANKKEEN ARVIOINTI

Opiskelupolkujen ja kotoutumiskoulutuksen
keston lyhentäminen ja nopeuttaminen

INTEGRA-koulutusmalli sijoittuu kansallisen korkeakoulutuksen uudistuskeskustelun kannalta usean kehittämistavoitteen nivelkohtaan. Toisaalta kyse on konkreettisesti maahanmuuttajien integroimisesta korkeakoulutukseen, mutta toisaalta myös yliopistopedagogiikan uudistamisesta, jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien kehittämisestä, oppimisen ja osaamisen uudistamisesta sekä yliopistojen kansainvälisyydestä. Tästä näkökulmasta INTEGRA on korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030:n tavoitteiden ytimessä. Koulutusmallin jalkauttaminen kaksivaiheisesta hankkeesta osaksi Jyväskylän yliopiston ja muiden yliopistojen normaalia toimintaa on ollut hankkeen tavoitteena alusta alkaen. Hankkeen toisessa vaiheessa toteutettava konsultatiivinen selvitystyö yliopistojen tarpeista ja valmiuksista ottaa käyttöön INTEGRA tai sen kaltainen koulutusmalli osoittaa lopulta tavoitteessa onnistumisen. Jyväskylän yliopiston osalta tavoitteena on, että toisen hankekauden päättyessä koulutusmallin toteuttamista voidaan jatkaa saumattomasti osana yliopiston normaalia toimintaa ja kytkeytyen yliopiston SIMHE-toimintaan. Tämä edellyttää yliopiston ja koulutusta toteuttavien yksiköiden sitoutumista sekä riittävää resursointia, josta neuvotellaan ja sovitaan osana yliopiston toiminnanohjauksen prosessia.

Korkeakoulujen arviointineuvoston raportissa *Taustalla on väliä* (Airas ym. 2019) todetaan, että erilaisten ohjaus- ja tukimuotojen hankeperustaisuus ja siitä juontuva lyhytaikaisuus ja erillisuus korkeakoulun muusta toiminnasta ovat haaste opiskelijan kannalta myös jatkuvan oppimisen näkökulmasta. Omaa oppimista ja oppimismuotoja tulisi pystyä suunnittelemaan myös pitkällä tähtäimellä johdonmukaisiksi kokonaisuuksiksi. (93.) Myös INTEGRAn opiskelijat korostivat tarvetta pystyä jatkamaan opiskelua INTEGRAssa riittävän kauan saavuttaakseen akateemisissa opinnoissa tai työtehtävissä tarvittavan kielitaidon. Erityisesti A-tason ryhmäläiset kokivat tarpeelliseksi saada kehittää kielitaitoaan edelleen akateemisessa ympäristössä.

Taustalla on väliä -raportissa tuodaan myös esille joustavuuden ja aiemman osaamisen tunnistamisen tärkeys niiden henkilöiden osalta, joilla jo on aiempi korkeakoulututkinto suoritettuna. Raportissa

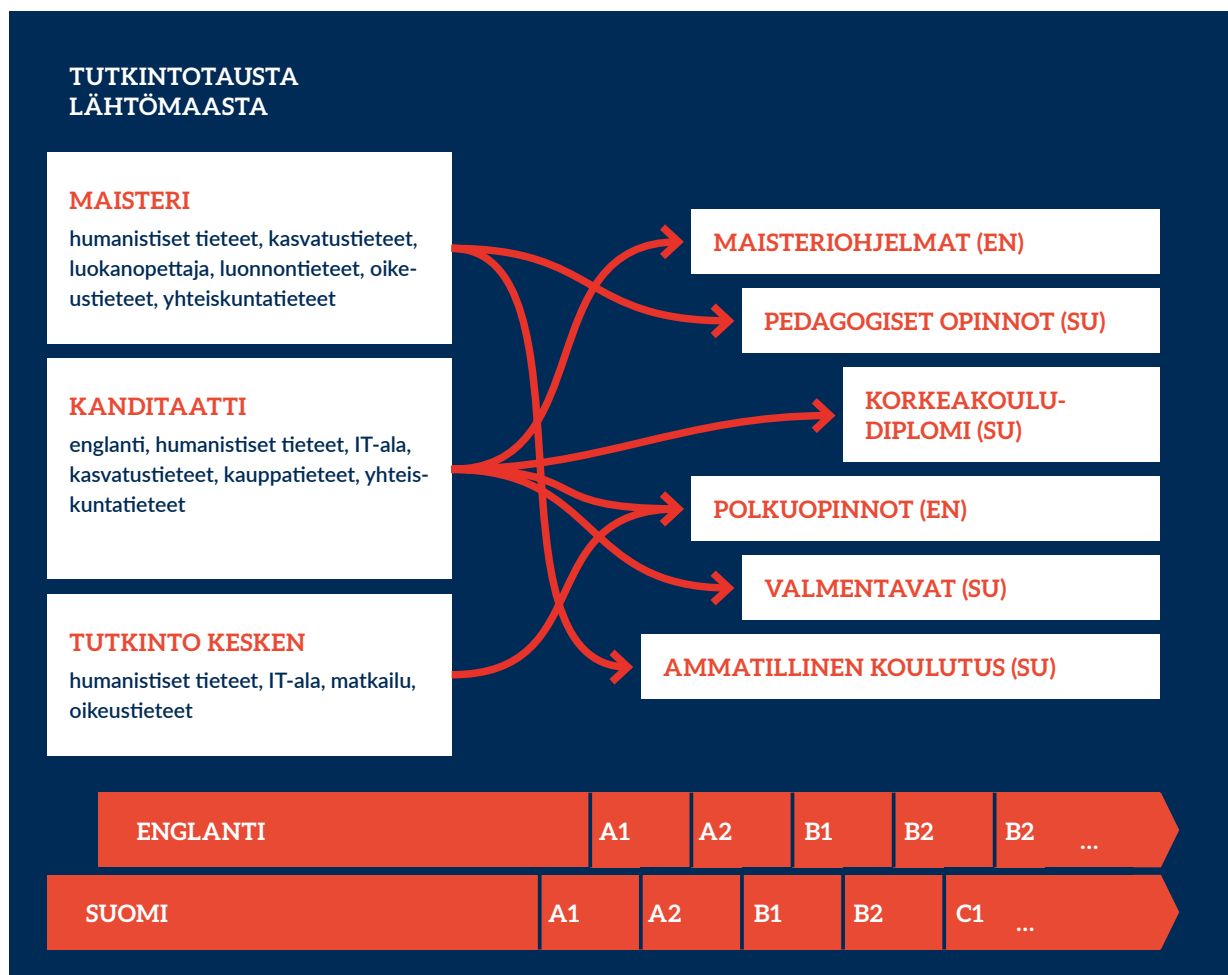
peräänkuulutetaan tunnistamisen tapojen ja väylien vakiinnuttamisen huolehtimista, ja arviointiryhmä suosittaa, että ulkomaalaistaustaisille hakijoille ja opiskelijoille suunnattuja toimintoja kehitettäisiin systemaattisesti ja pitkäjänteisesti pyrkien vakiinnuttamaan niitä kansalliselle tasolle. Tämä edellyttää rahoituksen turvaamista. (Airas ym. 2019, 94.) Tämä kehittämiskohde nousee erityisesti INTEGRA-hankkeessa esille, ja on tavoitteena toisen rahoituskauden päätyttyä.

INTEGRAn pilottivaihe on tuonut esille sekä kehittämiskohteita että onnistumisia. Opiskelijoiden etenemistä on seurattu systemaattisesti koulutuksen päätyttyä, ja heille on tarjottu tukea jatkosuunnitelmien toteuttamiseen. Syksyllä 2019 tehdyn kyselyn perusteella INTEGRA-koulutuksen suorittaneet 17 henkilöä olivat edenneet suunnitelmissaan hyvin. Aiemmin kandidaattitasoisen koulutuksen suorittaneesta kahdeksasta INTEGRA-opiskelijasta oli englanninkielisissä maisterikoulutuksissa

jatkanut neljä henkilöä aloinaan ympäristöalan johtaminen (JY), kauppatieteet (London School of Economics), kasvatustieteet (JY) ja IT-ala (JAMK). Kaksi henkilöä oli puolestaan edennyt kandidaatin tutkintoa täydentäviin liiketaloustieteen ja työelämäosaamisen korkeakouludiplomi-opintoihin (60 op) ammattikorkeakoulussa. Maisteritason koulutuksen aiemmin suorittaneista kuudesta henkilöstä valtaosa oli ammatiltaan opettajia, ja heistä kolme pääsi täydentämään Opetushallituksen päätöksessä määriteltyjä täydentäviä opintoja pedagogisten opintojen ohjelmiin (JAMK ja Tampereen yliopisto) ja yksi lastenohjaajan ammatilliseen tutkintokoulutukseen (Gradia). Matkailualan opintoja kandidaatin tutkinnon valmistumiseksi tarvinnut henkilö jatkoi alan polkuopinnoissa ammattikorkeakoulussa (JAMK). Osalla INTEGRA-opinnot suorittaneista koulutushaut olivat vielä syksyllä kesken, ja valtaosalla oli opintojen tai hakujen ohella meneillään osa-aikaisia työtehtäviä, työkokeiluja tai pienyrittäjyyttä.

Hankkeen kokonaisarvio ja kehittämiskohteet ovat operationalisoituneet INTEGRAn toisen vaiheen haussa, jossa on määritelty kehittämiskohteet seuraavasti:

- Kehitetään edelleen kielen, sisältöjen ja akateemisten taitojen integrointia hyödyntäen oppijoiden monikielisyyttä ja syventäen oppiaineopettajien roolia.
- Jatkokehitetään ja vakiinnutetaan rekrytointia pysyväksi käytänteeksi.
- Selvitetään ja testataan psykososiaalisen tuen rakentamista malliin.
- Selvitetään pysyvien rakenteiden luomista ja mallin laajentamista muihin yliopistoihin.
- Jatkokehitetään kohderyhmän ohjausta oman alan opinnoissa etenemiseksi ja tutkinto-opintoihin hakeutumiseksi; levitetään hyviä ohjauskäytänteitä ja
- vakiinnutetaan ne osaksi yliopiston palveluita.

TUTKIMUS, DISSEMINAATIO JA VERKOSTOITUMINEN

Koulutuksen perustuminen tutkimukseen ja kehittäminen tutkimuksen kautta

INTEGRA-koulutus on yliopisto-opetusta, joka perustuu tutkimukseen ja jota myös kehitetään tutkimuksen kautta. Integra-tutkimus käynnistyi jo hankkeen suunnitteluvaiheessa. Kouluttajat pyrkivät tutkimuksen avulla kehittämään koulutusta, siihen kiinnittyviä toimintatapoja ja yliopistopedagogiikkaa. Olennaista tutkimuksessa on ollut myös koulutuksessa toimivien kouluttajien ja opiskelijoiden vuorovaikutussuhteiden tarkastelu. Opiskelijat tiesivät koulutuksen alusta lähtien, että hankkeessa tehdään tutkimusta, ja heiltä pyydettiin tähän nimenomainen suostumus. Kieltäytyminen tutkimuksesta ei estänyt koulutukseen osallistumista.

INTEGRA-hankkeeseen liittyvässä tutkimuksessa *Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien sosiaalistuminen ja osallisuus suomalaisessa yliopistomaailmassa* tarkastellaan korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien kielenoppimista useasta eri näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää uuden tyyppisen koulutusmallin soveltuvuutta korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille. INTEGRA-koulutuksen aikana hankkeessa on kerätty monipuolista tutkimusaineistoa: kirjoitettua, kuvallista, ääni- ja videomateriaalia sekä eri toimijoiden haastatteluja. Aineiston perusteella on jo kirjoitettu muun muassa osallistujien sosiaalisista verkostoista ja kielenoppimisesta, akateemisten taitojen integroimisesta osaksi kotoutumiskoulutusta sekä kielitietoisesta lukupiiritoiminnasta (ks. Kokkonen ym. 2019; Lehtonen & Reiman 2019; Mustonen ym. 2019). Edellä mainittuja artikkeleita on käytetty osittain myös tässä raportissa.

Koko koulutuksen ajan on myös kerätty kaikki oppimateriaali sekä osallistujien suullisia ja kirjallisia tuotoksia säännöllisin väliajoin. Lisäksi osallistujia on haastateltu ja joitakin oppimistilanteita nauhoitettu. Näistä on tekeillä väitöskirjatyö, jossa tarkastellaan, miten osallistujat ottavat haltuun suomenkielisiä akateemisia kielenkäyttötilanteita. Työn tavoitteena on selvittää, miten osallistujien suomen kielen taito ja akateemiset tekstitaidot kehittyvät koulutuksen aikana ja miten nämä kaksi näkökulmaa nivoutuvat yhteen. Tutkimus toteutetaan monimenetelmäisesti neksusanalyysin viitekehyksessä, ja siinä hyödynnetään muun muassa narratiivista analyysia ja yksilöllisen kielenkehityksen analyysin menetelmiä.

Koulutusmallia ja pilottivaihetta on esitelty ja siitä on raportoitu sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

TILAISUUDET, JOISSA HANKETTA ON ESITELTY:

2017

- Erasmus+ Seminar: Better Integration of Refugees and Migrants in the Nordic and Baltic Region, National Agency of Education, Helsinki 10.-12.10.2017.
- Itä-Suomen yliopiston MAMUEF-pilotin (PROMEQ-konsortion osahanke) koulutustilaisuus korkeakouluopinnoista pakolaisille, Kuopio 9.11.2017.
- AFinLAn syysseminarium, Turku 13.11.2017.

2018

- Erasmus+ Staff Training Week: Migrants and refugees in higher education in European universities, University of Jyväskylä 15.-19.1.2018.
- Hankemyly - Maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvät hankkeet Keski-Suomessa, Jyväskylä 8.2.2018.
- Erasmus+ Staff Training week: Higher Education Supporting Refugees in Europe (Socio-Economic Integration-Inclusion in the labour market), Sapienza University, Rome 16.-20.4.2018.
- Korkeakoulutuksen kansainväliset kevätpäivät (Globaali Vastuu: Supporting integration path of migrant prospective students in Finnish higher education), Jyväskylä 18.5.2018.
- NOREK (Nordplus programme) networking meeting, JSBE, University of Jyväskylä 20.6.2018.

2019

- LTRC 2018: 40th Language Testing Research Colloquium, Auckland (New Zealand) 2.-6.7.2018.
- AFinLAn syysseminarium, Itä-Suomen yliopisto, Joensuu 9.-10.11.2018.
- EUCEN Autumn Seminar 2018: Embracing Cultural Diversity in University Lifelong Learning, Barcelona 15.-16.11.2018.
- ReCLaS (Research Collegium for Language in Changing Society) meeting: Migrants in Nordic working life – second language needs, skills and use, University of Jyväskylä 29.11.2018.
- LIF2019 – The 6th International Language in Focus Conference: Language, Research, and Teaching in the 21st Century, Dubrovnik 2.-4.5.2019.
- NORDAND 14: Nordic Languages as a Second Language, University of Copenhagen, Kööpenhamina 27.-29.5.2019.
- Kielikeskuspäivät 2019, Hanken Svenska Handelshögskolan, Aalto-yliopisto ja Helsingin yliopisto, Helsinki 6.-7.6.2019.
- Staff Exchange and Partner Week 2019: Access and admission of international students to higher education, University of Jyväskylä 5.6.2019.
- Higher Education Values in Practice – Integration of highly skilled refugees and at-risk academics in Europe – a joint stakeholder event organized by GREET and Academic Refuge projects, European Committee of the Regions, Brussels, 13.-14.6.2019.

JULKAISUT

- Kokkonen, L., Pöyhönen, S., Reiman, N. & Lehtonen, T. (tulossa syksyllä 2019). Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot ja kielenoppiminen – kohti uutta ajattelua kotoutumiskoulutuksesta. Teoksessa *Kotouttamisen kokonaiskatsaus*. Helsinki: Kotouttamisen osaamiskeskus, Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Lehtonen, T. & Reiman, N. (2019). Kotoutumiskoulutus muuttaa muotoaan: akateemisia taitoja rakentamassa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 10(5). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2019/kotoutumiskoulutus-muuttaa-muotoaan-akateemisia-taitoja-rakentamassa>
- Mustonen, S., Lehtonen, T. & Saario, J. (2019). Monensuuntaista kotoutumista lukupiirissä – opettajaopiskelijat ja korkeakoulutetut maahanmuuttajaopiskelijat oppimassa vuorovaikutuksessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 10(5). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2019/monensuuntaista-kotoutumista-lukupiirissa-opettajaopiskelijat-ja-korkeakoulutetut-maahanmuuttajaopiskelijat-oppimassa-vuorovaikutuksessa>

VÄLISEMINAARI:

JYU.INTEGRA-hankkeen väliseminaari *Näkymättömät kansainväliset osaajat Suomessa – yliopiston koulutusvastuu muuttuvassa yhteiskunnassa* järjestettiin Jyväskylän yliopistossa 21.5.2019. Seminaarissa keskusteltiin korkeakoulutettujen maahanmuuttajien osaamisen tunnistamisesta, korkeakoulutuksen väylien monipuolistamisesta sekä jatkuvan oppimisen toimintamallin ja tarjonnan kehittämisestä valtakunnallisesti. Seminaarissa myös esiteltiin ja julkaistiin tämän raportin osana olevat koulutusmalli sekä suositukset korkeakoulutettujen ja korkeakoulukelpoisten maahanmuuttajien akateemiselle kotoutumispolulle.

Kuva: Jesse Liimatainen

SUOSITUKSET

Koulutuksen mallinnettavuus sekä kehittäminen ja vakiinnuttaminen osaksi kotoutumisen polkua ja yliopistojen toimintaa

- Yliopistojen jatkuvan oppimisen toimintamalliin tulee sisältyä korkeakoulutettujen ja korkeakoulukelpoisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus, joka vastaa heidän tarpeisiinsa kehittyä oman alansa asiantuntijoina ja suomalaisen yhteiskunnan jäseninä. Kotoutumiskoulutus tulisi nähdä osana jatkuvaa oppimista.
- Yliopistojen yhteiskunta- ja koulutusvastuuta tulee kehittää: eri taustaisten korkeakoulutettujen ja korkeakoulukelpoisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus sekä ylimmän tason kielikoulutus on yliopistojen tehtävä.
- Vastakkainasettelua eri koulutuksen alueiden kehittämisessä tulisi välttää ja nähdä Integra-koulutuksen tyyppinen koulutus yliopiston koulutusvastuun luontaisena laajentamisena ja laajentumisena.
- Integra-koulutusmallin kaltaisen kotoutumiskoulutuksen tulee olla osa yliopistojen pysyvää koulutustoimintaa, joka rahoitetaan yliopistojen perusrahoituksen kautta hanketoiminnan sijaan.
- Maahanmuuttajien polkuja korkeakouluopintoihin on kehitettävä edelleen yliopistojen kesken ja niiden sisällä vahvistamalla yhteistyötä tiedekuntien ja yksiköiden kesken sekä kehittämällä vaihtoehtoisia reittejä yliopistoon.
- Koulutuspolkuja tulee kehittää tarjoamalla aikaisemmin oikein kohdennettua kieli- ja kotoutumiskoulutusta yhdistettynä opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisiin muihin yliopisto-opintoihin.
- Korkeasti koulutettujen ja korkeakoulukelpoisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa omaa asiantuntemusta ja osaamista tukevat sisältöopinnot sekä akateemisten taitojen opinnot tulee integroida kielten opiskeluun.
- Opiskelijoiden aiempaa osaamista ja monikielistä taustaa tulee hyödyntää opinnoissa. Se sekä tukee kieli- ja sisältöopintoja että kehittää yliopistoyhteisöä.
- Korkeakoulutaustaisten maahanmuuttajien ohjauksen (SIMHE) tulee integroitua osaksi yliopiston pysyvää toimintaa, ja tarvittavaa monikielistä ja monikulttuurista ohjausosaamista tulee kehittää.
- Ohjauksen osaksi tarvitaan psykososiaalista tukea ja moniammatillista yhteistyötä, jotka vastaavat erilaisista taustoista tulevien opiskelijoiden tuen tarpeisiin: yliopiston ulkopuolinen opiskelija on vailla kokonaisvaltaista tukiverkostoa.
- Koulutuksen suunnittelussa sekä ohjauksessa tulee tehdä tiivistä yhteistyötä TE-hallinnon kanssa, jotta opiskelija voi keskittyä opintoihin ilman pelkoa taloudellisen turvan menettämisestä.

Hankkeen verkkosivut: movi.jyu.fi/fi/kehittamistyoy/integra

LÄHTEET

- Airas, M., Delahunty, D., Laitinen, M., Saarilampi, M-L., Sarparanta, T. Shemsedini, G., Stenberg, H., Vuori, H. & Väätäinen, H. 2019. Taustalla on väliä. Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 22:2019. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.
- Atkinson, D. 2011. A sociocognitive approach to second language acquisition: How mind, body, and world work together in learning additional languages. Teoksessa Atkinson, D. (toim.), *Alternative approaches to second language acquisition*. London & New York: Routledge, 143–166.
- Dillenbourg, P. 1999. Introduction; What do you mean by “collaborative learning?” Teoksessa P. Dillenbourg (toim.), *Collaborative Learning: Cognitive and Computational Approaches*. Amsterdam: Pergamon, 1–19.
- Kokkonen, L., Pöyhönen, S., Reiman, N. & Lehtonen, T. (tulossa syksyllä 2019). Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot ja kielenoppiminen – kohti uutta ajattelua kotoutumiskoulutuksesta. Teoksessa *Kotouttamisen kokonaiskatsaus*. Helsinki: Kotouttamisen osaamiskeskus, Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Käyhkö, K., Bontenbal, I. & Bogdanoff, M. (toim.) 2017. “Open the doors!” Migrants in Higher Education: Fostering Cooperation at Universities Seminar 13.–14.12.2016 in Jyväskylä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Julkaisun pysyvä linkki osoitteessa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/53167>
- Lantolf, J. P. (toim.) 2000. Sociocultural theory and second language learning. Oxford: Oxford University Press.

- Lantolf, J. P. 2011. The sociocultural approach to second language acquisition: Sociocultural theory, second language acquisition, and artificial L2 development. Teoksessa Atkinson, D. (toim.), *Alternative approaches to second language acquisition*. London & New York: Routledge, 24–47.
- Lehtonen, T. & Reiman, N. (2019). Kotoutumiskoulutus muuttaa muotoaan: akateemisia taitoja rakentamassa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 10(5). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2019/kotoutumiskoulutus-muuttaa-muotoaan-akateemisia-taitoja-rakentamassa>
- Mustonen, S., Lehtonen, T. & Saario, J. (2019). Monensuuntaista kotoutumista lukupiirissä – opettajaopiskelijat ja korkeakoulutetut maahanmuuttajaopiskelijat oppimassa vuorovaikutuksessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 10(5). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2019/monensuuntaista-kotoutumista-lukupiirissa-opettajaopiskelijat-ja-korkeakoulutetut-maahanmuuttajaopiskelijat-oppimassa-vuorovaikutuksessa>
- OKM 2017 = Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi – kipupisteet ja toimenpide-esitykset II. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:5. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- OKM 2019 = Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi. Kipupisteet ja toimenpide-esitykset III. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019: 1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Orig. lähde: Skills and labour Market Integration of Immigrants and their Children in Finland. OECD 2018.
- Saarinen, T., Vaarala, H., Haapakangas, E-L & Kyckling, E. 2016. Kotimaisten kielten koulutustarjonta kansainvälisille korkeakouluopiskelijoille. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Strömmer, M. 2016a. Affordances and constraints: Second language learning in cleaning work. *Multilingua: Journal of Cross-Cultural and Interlanguage Communication*. 35 (6), 697–721. Available online: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201602101538>
- Strömmer, M. 2016b. Cleaning work: a stepping-stone or a dead-end job for migrants? *Language on the Move* (a peer-reviewed sociolinguistics research site).
- van Lier, L. 2000. From input to affordance: Social-interactive learning from an ecological perspective. Teoksessa Lantolf, J. P. (toim.), *Sociocultural theory and second language learning*. Oxford: Oxford University Press, 245–260.
- van Lier, L. 2004. The ecology and semiotics of language learning: A sociocultural perspective. Boston: Kluwer Academic.

RAHOITTAJA

Opetus- ja
kulttuuriministeriö

INTEGRAN SUUNNITTELU, OHJAUS JA TOTEUTUS

Anna Grönlund, Toiminnanohjaus JYU

Marita Häkkinen, Koulutuspalvelut JYU

Tuija Lehtonen, Movi* JYU

Nina Reiman, Avoin yliopisto JYU

Peppi Taalas, Movi* JYU

* Monikielisen akateemisen viestinnän keskus Movi
oli ennen 1.8.2019 Kielikeskus

